

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

**Evropská unie v problematice porušování lidských
práv v Číně**

Bakalářská práce

Autorka: Anežka Váňová

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor: Anežka Váňová

Studium: F16BP0158

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: **Evropská Unie v problematice porušování lidských práv v Číně**

Název bakalářské práce AJ: The European Union on human rights violations in China

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce s názvem "Evropská Unie v problematice porušování lidských práv v Číně" se zabývá Evropskou Unií a jejími postoji z hlediska porušování lidských práv na tomto území. Práce zjišťuje, do jaké míry je Evropská Unie zainteresována v proměně lidskoprávní politiky v Číně, která není v souladu se základními lidskými právy nejen vzhledem k regulaci a kontrole médií, které jsou v zemi běžné, ale celkově autoritářským režimem této země, který je značně represivní vůči svým občanům. Zjišťuje, zda vůči Číně Evropská Unie vystavuje nějaká opatření, která by eliminovala dosavadní lidskoprávní politiku Číny, tak aby se blížila k evropskému standardu, Listině základních práv Evropské Unie. Práce ukazuje, jak moc se této problematice EU věnuje, zda se její pohledy na tuto problematiku časem proměňují a jakým směrem, tedy zda jsou přísnější, či naopak. Práce také vysvětluje, jak opatření vystavená Evropskou Unií skutečně ovlivňují čínskou politiku.

Michalski, Anna a Pan, Zhoncqi. 2017. Unlikely partners? China the European Union and the Forging of a Strategic Partnership. Singapore: Palgrave Macmillan Wang, Jianwei a Song, Weiqing. 2015. China, the European Union, and the International Politics of Global Governance. New York: Palgrave Macmillan Saich, Tony. 2011. Governance and Politics of China. New York: Palgrave Macmillan Freedom House. 2018. China. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/china> (28. 4. 2018)

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšíčka, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.4.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Anežka Váňová

Anotace

Váňová, Anežka. *Evropská unie v problematice porušování lidských práv v Číně*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 63 pp.
Bakalářská práce

Tato bakalářská práce uvádí do problematiky porušování lidských práv v Číně a ukazuje pohled Evropské unie na tuto problematiku. Práce se v první, teoretické části zabývá pojmem „lidská práva“, stručně uvádí do historie lidských práv v Číně a do současné lidskoprávní situace, nakonec se věnuje Evropské unii a jejímu pohledu na lidská práva. Druhá část práce obsahuje analýzu na základě teoretického rámce Iana Mannerse „Normative Power Europe“. Na jeho základě analyzuje chování EU ve vztahu k Čínské lidové republice.

Klíčová slova: Čínská lidová republika, Evropská unie, lidská práva

Annotation

Váňová, Anežka. *The European Union on Human Rights Violation in China*.
Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2019, 63 pp.
Bachelor Thesis

This bachelor thesis introduces the issue of human rights violation in China and shows the view of the European Union on this issue. In the first, more theoretical, part thesis defines the term „human rights“, briefly introduces the history of human rights in China and describe the current human rights situation. Finally, it deals with the European Union and its view on human rights in general. The second part contains an analysis based on the theoretical framework of Ian Manners „Normative Power Europe“. On this basis, it analyzes the EU’s behavior in relation to the People’s Republic of China.

Keywords: People’s Republic of China, European Union, human Rights

Obsah

Úvod	6
1 Lidská práva	9
2 Lidská práva v Číně	11
2.1 Stručný vývoj lidských práv v Číně	11
2.2 Porušování lidských práv v Číně v současnosti.....	14
2.2.1 Tibet	17
2.2.2 Xinjiang	19
3 Lidská práva a Evropská unie	21
3.1 Evropská unie a programy na podporu lidských práv ve třetích zemích	23
3.1.1 Nástroje Evropské unie na uplatňování lidskoprávní politiky ve třetích zemích.....	24
4 Evropská unie jako normativní síla.....	28
4.1 Prosazování legitimních norem	29
4.2 Kroky EU za účelem rozšíření legislativních norem	30
4.3 Vliv normativní moci EU	31
5 Teorie normativní Evropy ve vztahu EU a ČLR z pohledu porušování lidských práv	34
5.1 Prosazování legitimních norem EU v Číně.....	34
5.2 Šíření legislativních norem EU ve vztahu k Číně.....	35
5.2.1 Zbrojní embargo vůči Číně.....	35
5.2.2 Delegace Evropské unie v Číně	39
5.2.3 Evropská unie v otázce Tibetu	39
5.2.4 Evropská unie v otázce Xinjiangu.....	40
5.2.5 Evropská unie v otázce Hongkongu.....	41
5.3 Vliv norem na situaci v Číně.....	42
5.3.1 Evropská unie a trest smrti v Číně	44
Závěr	46
Zdroje	48
Přílohy	60

Úvod

Na světě je mnoho demokracií, ale stále existují země, ve kterých přetrvávají nedemokratické režimy. Jednou ze zemí, kde vláda stále uplatňuje značnou represi vůči občanům, je Čínská lidová republika. Tato významná země v Asii si v posledních letech tvoří cestu na západ, především v oblasti obchodu. Je proto důležité se této zemi věnovat. Ačkoliv západní země jsou postaveny na demokratických základech, může mít kontakt se státem, který nedodrží zásady základních lidských práv, důsledky na tvoření jejich politiky. Tento jev sledujeme například i v České republice, která v souvislosti se zlepšením ekonomických vztahů mezi Čínou a ČR přestala podporovat nezávislost Tibetu, tak jak ji podporovala v období po Sametové revoluci a přijala politiku „jedné Číny“ (ČTK 2014). Čínský režim se staví proti obráncům lidských práv (právníkům, soudcům, novinářům). Dochází zde k porušování svobody projevu, vláda kontroluje celý internet a blokuje několik tisíců webových stránek, také „brojí“ proti novinářům, především investigativním, kteří se snaží odhalovat (nejen) korupční skandály. Lidská práva jsou v Číně zkrátka porušována na několika úrovních od svobody vyznání, až po mučení, tresty smrti a zavedení reprodukčního práva, nemluvě o autonomních oblastech, jako je Tibet nebo Xinjiang ke kterým vláda zaujímá zvláštní postavení. (Amnesty International 2016-2017)

Evropská unie se prezentuje jako ochránce lidských práv a trvá na jejich dodržování, přesto s Čínskou lidovou republikou spolupracuje a udržuje přátelské vztahy. Toto „přátelství“ je založeno zejména na ekonomické spolupráci a obchodu. Počátky spolupráce Číny a ES (tedy předchůdce Evropské unie) se datují k roku 1975, kdy do Číny přijel evropský komisař, Baron Christopher Soames. V tomto období šlo především o vzájemnou obchodní spolupráci. V roce 1978 podepisuje první bilaterální smlouvu s EHS Dohodu obchodu. (CDK 2018a) Zlomovým rokem v této spolupráci byl rok 1989, kdy ES uvalilo na Čínu několik sankcí včetně zbrojního embarga (dodnes platné), po masakru na pekingském náměstí Nebeského klidu. (European Council 1989: 25) Politické rozhovory mezi Čínou a EU začínají znovu v roce 1992 a v roce 1995 vydává Komise dokument nazvaný „*Dlouhodobá politika čínsko-evropských vztahů*“, taktéž začínají dialogy o dodržování lidských práv v Číně. (CDK 2018a) Čína je v současné době druhým největším partnerem EU. Evropská unie je taktéž důležitá pro čínské investory, kvůli právně bezpečnému prostředí, které nabízí. Pro Evropskou unii to znamená zejména nová pracovní místa a možnost pro rozvoj investic. (Evropská komise 2017) Tato

bakalářská práce prezentuje postavení EU k problematice porušování lidských práv v Číně, které prezentuje sama Evropská unie ve svých výstupech. Práce reflektuje, do jaké míry se reálně Unie lidskoprávní politikou zabývá. Cílem práce je odpovědět na výzkumné otázky: *Jakou roli má problematika dodržování lidských práv na vztah mezi Čínskou lidovou republikou a Evropskou unií? Změnila se důsledkem politik Evropské unie lidskoprávní politika v Číně? Pokud ke změnám nedošlo, co je příčinou? Jsou členské státy v postoji k Číně jednotné?*

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část práce je převážně deskriptivní, informuje o faktech z různých zdrojů jako jsou odborné články a periodika. Práce využívá jako hlavní zdroj informací knihy: *Conceptual Gaps in China-EU Relations* (Pan 2012), *Unlikely partners? China, the European Union and the Forging of a Strategic Partnership* (Michalski, Pan 2017) a *The Discourse of Human Rights in China: Historical and Ideological Perspectives* (Weatherley 1999).

Práce se zabývá celkovou problematikou lidských práv a vymezením pojmu „lidská práva“. Dále informuje vývoji a současné situaci v oblasti porušování lidských práv v Číně, na základě výročních zpráv organizací jakými jsou například Amnesty International, Freedom House nebo Human Rights Watch. Popisuje také, v jakých oblastech jsou lidská práva porušována a zaměřuje se na situaci obyvatel ve vybraných autonomních oblastech, ke kterým vláda přistupuje s jinou mírou represe. Autonomními oblastmi, na které se práce zaměřuje jsou Tibet a Xianjiang. Další kapitola se zaměřuje na pojetí lidských práv, která Evropská unie proklamuje v *Listině základních práv Evropské unie*. Představuje programy, které Evropská unie využívá na podporu dodržování lidských práv v nečlenských zemích. Vysvětluje, jakým způsobem může Evropská unie ovlivňovat lidskoprávní situaci ve třetích zemích a jaké k tomu využívá nástroje.

Druhá část práce je především analytická. K analýze je použit teoretický rámec „Evropa jako normativní mocnost“, který představil Ian Manners ve své práci „*Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?*“ (2002). Tato teorie popisuje chování Evropské unie v mezinárodním prostředí. Nejprve je analyzováno obecné chování Evropské unie v mezinárodním prostředí. K této obecné analýze práce užívá informace, které jsou veřejně dostupné na webových stránkách jednotlivých institucí Evropské unie, nebo informací načerpaných z odborné literatury, následně porovnává platnost

teoretického rámce na základě zjištěných informací. Nakonec se práce zaměřuje na analýzu vztahu mezi Čínou a Evropskou unií v oblasti lidských práv. Snaží se zjistit, zda teoretický rámec, který je navržen všeobecně platí na konkrétního aktéra, kterým je v tomto případě Čínská lidová republika, s konkrétním zaměřením na lidskoprávní politiku. Zároveň při analýze odpovídá na výzkumné otázky, které byly položeny výše.

1 Lidská práva

Tato kapitola se zabývá všeobecným vymezením lidských práv. Následně představí lidskoprávní hodnoty, dle Základních práv Evropské unie. Vymezení lidských práv tato kapitola popisuje na základě charakteristiky lidských práv Johna Rawlse.

Lidská práva jsou především na západě vnímána jako mimořádně důležitá. Autor je ovšem nespojuje s morální či náboženskou koncepcí lidské přirozenosti nýbrž je hodnotí na základě „politickém“. Lidská práva dle něj mají dvojí funkci. (Myšička 2014: 145) „*Předně lidská práva stanovují meze uplatňování státní suverenity na straně politických představitelů dovnitř (vůči svým vlastním občanům) i navenek (např. v případě povinnosti dodržování pravidel ius in bello¹). Druhou funkcí lidských práv je, že vyjadřují minimální standard dobře uspořádaných politických institucí pro všechny národy patřící do spravedlivého politického společenství národů.*“ (Myšička 2014: 145)

Lidská práva jsou dle Rawlse nezbytná pro společenské kooperace, nicméně nejsou ve stejné formě univerzálně platná. Pokud jsou někde lidská práva soustavně porušována je tento společenský systém založený na donucování. Rawlsova koncepce lidských práv je založena na koncepci spravedlnosti, aby ke spravedlnosti docházelo je nutné zajištění lidských práv (toho jsou schopny jak liberální, tak slušné neliberální režimy). John Rawls neuvádí základních lidských práv mnoho. Snaží se tak vyhnout obvinění ze západního paternalismu a také je přesvědčen, že základních lidských práv by nemělo být mnoho. Práva by se měla eliminovat pouze nejzazší případy nespravedlnosti a neměla by se zabývat vzdálenými společenskými ideály. Rawls odkazuje na Všeobecnou deklaraci lidských práv a svobod, kde jako nejdůležitější považuje články 3 až 18. (Myšička 2014: 146)

Příloha č.1: Tabulka s články 3 až 18 Všeobecné deklarace lidských práv

Rawls ovšem dodává, že existují i další lidská práva, která tento seznam rozšiřují. Mezi dokumenty rozšiřující tento seznam lidských práv patří například *Konvence proti genocidě* (1948) a *Konvence proti apartheidu* (1973). V seznamu absentují práva zaměřená na svobodu slova, sociální a ekonomická práva nebo práva na demokratický politický systém, právě tato práva J. Rawls nepovažuje za základní. Upozorňuje na to, že pokud by výše zmíněná práva byla dodržována došlo by ke zlepšení

¹ Ius in bello – právo ve válce

situace těch, kteří žijí v zemích s velmi špatným pojetím lidských práv. Lidská práva by měla jednotlivci zajistit možnost dosažení alespoň minimální uspokojivé hranice životní úrovně. (Myšička 2014: 148)

K ochraně mezinárodního prostředí jsou důležité tzv. *kogentní normy*², mezi ně patří například: zákaz uchýlování se k síle, zákaz udržování kolonialismu, zákaz porušování takových lidských práv, která by při jejich porušení byla kvalifikována jako zločiny proti lidskosti (těmi jsou např. genocida, apartheid, otroctví, mučení, rasová diskriminace atd.), a nakonec zákaz znečišťování lidského prostředí. Rawls říká, že režimy, které lidská práva nedodržují, mohou být podrobeny ekonomickým či diplomatickým sankcím a při velmi závažném porušování lidských práv je mezinárodní společenství oprávněno k omezené vojenské intervenci. (Myšička 2014: 151)

Lidská práva nejsou silná tolik jako tradiční přirozená práva, na rozdíl od nich totiž lidská práva plní praktickou funkci v současném mezinárodním systému. Lidská práva jsou „vynutitelná“. Vynucena mohou být vládami příslušných států, pokud tak ale nečiní je vynucení v rukou ostatních aktérů (státy nebo mezinárodní organizace). Tlak mezinárodních organizací/států na stát porušující lidská práva může mít celou řadu podob. Než se státy uchýlí k sankcím nebo vojenské intervenci, vydávají většinou dokumenty hodnotící v zemi nebo různá prohlášení. (Myšička 2014: 151)

Otázkou je, komu přísluší právo na zajišťování nápravy lidskoprávní situace za vlastními hranicemi. Pokud by aktérem byl stát, který zodpovídá za dodržování lidských práv na vlastním území, mohlo by při nápravě státu nedodržujícího lidská práva dojít k zásahu do autonomie národa. (Myšička 2014: 151-152)

² Kogentní normy jsou takové normy, které neumožňují odchýlení od její dispozice. Stanovují tedy práva a povinnosti, od které nelze obejít. (Gerloch 2013: 53-54)

2 Lidská práva v Číně

Tato kapitola je rozdělena do dvou podkapitol. První z nich se zaměřuje na stručný vývoj lidských práv na území Číny od konfucianismu do roku 1991. V druhé podkapitole práce pojednává o současném stavu lidských práv v Číně. Zahrne také situaci ve dvou vybraných autonomních oblastech, kterými jsou Tibet a Xinjiang, práce stručně shrnuje historie těchto oblastí, aby čtenáře lépe uvedla do problematiky porušování lidských práv v těchto regionech.

2.1 Stručný vývoj lidských práv v Číně

Při výkladu historie lidských práv na území Čínské lidové republiky je nutné zmínit roli konfucianismu, který měl zásadní vliv na vývoj lidských práv v tomto regionu. Konfucianismus se vyvíjel jakožto filozofický směr³ v 5. a 4. století před naším letopočtem. Konfucianismus měl vliv na politickou kulturu a duchovní život ve východní Asii. Poznamenal zejména pojetí vlád, společnosti, vzdělávání a rodiny. (Slote, De Vos 1998: 3) Konfucianismus je založený zejména na morálních normách a zvycích. Ideálně by společnost neměla být ovládána zákony, ale morálním příkladem, který udává elita (například císař a jeho úředníci). Dle ideji konfucianismu byla společnost hierarchicky rozdělena do určitých společenských skupin, každý v tomto společenském uspořádání měl svou úlohu. Takto byla ve společnosti vytvořena morální nerovnost. Důležitou roli sehrávalo plnění povinností a nikoliv uplatňování práv. Pokud někdo chtěl užít zákon pro uplatnění osobních nároků byl soudem často opovrhován. Panovalo přesvědčení, že osobní zájmy jsou sobecké a nemorální, jedinec měl tedy své zájmy podřídit skupině nebo kolektivu, rodině nebo celé společnosti. (Weatherley 1999: 37)

Konfucius žil ve velmi násilném a chaotickém období (551-479 př.n.l) dynastie Zhou, proto chtěl dosáhnout společenské harmonie. Věřil, že k takové společnosti je možné dojít pouze navrácením se k čestnému životu, který provázely tradice a zvyky starověkých mudrců, kteří žili více než 2000 let př.n.l. Hlavními cnotmi, kterými měli vládcové disponovat byla schovívavost (ren) a spravedlnost (yi). Každý, kdo následoval tuto cestu k „morální dokonalosti“ byl považován za vhodného kandidáta na pozici ve vládě. K dosažení společenské harmonie bylo potřeba společnost hierarchicky rozdělit do

³ Někdy je konfucianismus řazen na stejnou úroveň jako náboženství (křesťanství, buddhismus, hinduismus, ...), nicméně náboženstvím není.

skupin na základě vztahů mezi nimi (wulum), tyto skupiny zahrnovaly jak společenské, tak rodinné vztahy. (Weatherley 1999: 38)

Rozdělení pěti vztahů na základě konfucianismu:

Nadřízený	Podřízený
Vládce	Ministr
Otec	Syn
Manžel	Manželka
Starší	Mladší
Přítel	Přítel

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Weatherley 1999: 38

Tento systém uděloval každému funkci ve společnosti, která odpovídala jeho pozici ve společenské hierarchii. K těmto funkcím se pojila také konfuciánská (zvyková) práva (li). Tím že jednotlivci naplňovali svou roli, přispívali tak dle Konfucia k harmonii ve společnosti. (Weatherley 1999: 39)

Pozornost lidská práva v Číně získávala až ke konci 80. let 19. století, zejména pak v roce 1988, kdy se konala konference v Changchunu, na které se probíral vztah mezi právy a povinnostmi. V 90. letech se konali další konference pořádané Výzkumným centrem pro rozvoj společenských věd, na kterých je zkoumáno konkrétnější pojetí lidských práv. Nejen že se v této době začaly objevovat články s lidskoprávní tematikou, ale také začala mít myšlenka lidských práv vliv na společnost. (Weatherley 1999: 132)

Čína se stala členskou zemí OSN roku 1945 a od roku 1946 se podílela na vytváření Univerzální deklarace lidských práv, kterou následně společně s ostatními členy roku 1948 přijala. (Amnesty International 2018) Než byla založena Čínská lidová republika (1949) pojem „lidská práva“ byl v Číně využíván především komunistickou stranou, která se tak snažila konkurovat Kuomintangu⁴. Čínská komunistická strana přijala různé dokumenty, které měly občanům zajistit lidská práva. (Xin 1995) Důsledkem občanské války v roce 1949 byla Čínská republika rozdělena na dvě vlády, jedna z nich Tchaj-wan a druhá Čínská lidová republika, kterou komunisté prohlásili za jedinou oficiální vládu. V důsledku studené války a příklonu ČLR k Sovětskému svazu křeslo Číny v OSN od roku 1949 převzal Tchaj-wan. (Huang 2003: 2-3) Po založení ČLR

⁴ Čínská nacionalistická strana

pojmem „lidská práva“ nahradily pojmy jako „občanská práva“ (citizen's rights) a „právo lidu“ (people's rights), aby tak zdůraznily socialistickou podstatu Číny. Zákony byly v té době považovány za nepotřebné a buržoazní. (Xin 1995)

Lidskoprávní debata se znovu objevuje v 70. letech, kdy občané začínají přehodnocovat zkušenosti z kulturní revoluce, která se odehrávala v 60. letech, při které došlo k několika tragédiím, mezi které patřila například smrt Liu Shaoqia, který byl místopředsedou Čínské lidové republiky. Lidé si začali uvědomovat, že potřebují něco, co by je ochránilo před špatným zacházením. Do roku 1971, kdy Čína opět přebírá křeslo v OSN, byla ČLR před okolním světem izolovaná, a tak se k občanům nedostávaly informace o mezinárodních organizacích hájících lidská práva. (Xin 1995)

V roce 1946 zemřel čínský komunistický vůdce Mao Ce-tung a na jeho místo se dostal Deng Xiaoping⁵. (Goodman 1994: 86) Deng Xiaoping po svém nástupu do vedení ČLR začíná hospodářskou reformu zvanou „politika otevřených dveří“, díky níž se Čína ekonomicky otevírá světu, ale také se do Číny dostávají myšlenky lidskoprávních mezinárodních organizací a Číňané se tak mohou zapojit do lidskoprávní debaty. (Goodman 1994: 92) Přestože byla Čína aktivním členem OSN, vláda v letech 1984 a 1987 zahájila dvě proti-kampaně, rozporujícím ideám lidských práv. Kampaně se k lidským právům vyjadřovaly jako k „duševnímu znečištění“ či jako k „buržoazní liberalizaci“. Další využívaný argument kampaní upozorňoval na kapitalistickou povahu lidských práv a na to, že si Čína vede dobře i bez lidských práv. (Xin 1995)

Dnešní čínské pojetí lidských práv odstartovaly protesty a demonstrace v roce 1989. Protesty započali studenti požadující vládní reformu, upozorňovali na to, že vládnoucí komunistická strana ignoruje korupci. Vláda na počáteční demonstraci nijak nereagovala a demonstrace tak pokračovaly i v dalších týdnech, ke studentům se postupně přidali i dělníci a další občané. (Kerns 2011: 4) Nejvýznamnějším dnem demonstrací byl 4. červen, kdy se vláda, ve snaze ukončit dlouhotrvající protesty, rozhodla vyslat ozbrojené jednotky, aby protesty potlačily. Nakonec na náměstí Nebeského klidu došlo ke konfliktu mezi vojáky a demonstranty, při kterém byli někteří protestující připraveni o životy. (Kerns 2011: 102)

⁵ Znalost lidských práv v ČLR u lidí pramenila především z jejich vlastních zkušeností. Deng Xiaoping a jeho rodina takové zkušenosti také měla, potýkali se s persekcí, a proto se za jeho vlády Čína otevřela více Západu a znovu se ve společnosti začalo hovořit o lidských právech. (Xin 1995)

Tento konflikt vyvolal nátlak na režim od vnějšího světa. Evropská unie vystavila vůči Číně několik sankcí, mezi ně patřilo odložení projektů společné spolupráce, pozastavení komunikace mezi vysoce postavenými ministry, přerušení vojenské spolupráce, sankcí trvajících dodnes je embargo na zbraně. (European Council 1989: 25). Stejně tak byla událostmi z června 1989 znepokojena OSN. Čína z počátku mezinárodní kritiku lidských práv odmítala a odsuzovala právo OSN zasahovat do vnitřních záležitostí Číny. OSN jako reakci na situaci v Tibetu v roce 1991 přijala druhé „anti-čínské“ usnesení. (Deklerck 2004)

Vláda reagovala na kritiku z roku 1991 vydáním první bílé knihy, ve které se snaží implementovat lidská práva. Po vydání bílé knihy se Čína zapojuje do mezinárodní diskuze o lidských právech. V roce 1993 se účastní Konference o lidských právech, pořádané Organizací spojených národů v Bangkoku. (Angle 2002: 4-5) Přesto, že se Čína zapojila do těchto aktivit, nadále je čínské pojetí lidských práv velmi odlišné od západního. Za základní práva jsou v Číně považována práva sociální a hospodářská. Lidská práva vnímají jako proces, který je závislý na vývoji, a to zejména ekonomickém. Nejdůležitějším právem je právo na živobytí. (Pan 2012: 100)

2.2 Porušování lidských práv v Číně v současnosti

V posledních letech se míra represe v Čínské lidové republice zvyšovala. Čínská komunistická strana (CCP), která v zemi vládne se dostala do popředí několika veřejně vystupujících institucí, které mají vliv na život obyvatel, převzala státní byrokracii, média, ovlivňuje náboženské skupiny, vysoké školy a občanskou společnost. (Freedom House 2019)

V případě politických práv, dochází v Číně hned k několika porušením demokratických hodnot. V ČLR prakticky neexistují soutěživé volby. Prezidenta volí Národní lidový kongres (NPC) a schvaluje zvoleného kandidáta na funkci premiéra. Obsazení funkcí prezidenta i premiéra je předem určeno na kongresu Čínské komunistické strany. Kandidáti na funkci do NPC jsou prověřováni komunistickou stranou. Komunistická strana Číny drží veškerou politickou organizaci, a ačkoliv povoluje dalších osm malých nekomunistických stran v systému je jejich pozice velmi marginální a nezbyvá jim nic jiného než souhlasit s vedoucí úlohou CCP. Strana také ovlivňuje možnost veřejnosti podílet se na politických záležitostech. Rovnost příležitostí v politice neexistuje, ženy, etnické nebo náboženské menšiny a zástupci LGBT skupin

nemají možnost významné politické reprezentace. Etnické skupiny jsou reprezentovány v NPC, nicméně jejich role v tomto orgánu je spíše symbolická. Vláda ovlivňuje demografii v autonomních oblastech Číny, kam systematicky stěhuje čínské obyvatelstvo na úkor ostatních etnických menšin. (Freedom House 2019)

Nezávislost médií je další důležitou svobodou, která je v Číně potlačena. V ČLR byla vytvořena služba nazvaná „Voice of China“, která spojila hlavní státní televize a rozhlasové kanály. Tento program bude kontrolován Komunistickou stranou Číny a bude tak fungovat jako jeden z největších propagandistických kanálů v zemi. (CHRD 2019: 10) Cenzura se týká z velké části také internetu. Často dochází k blokování režimu nepohodlných webových stránek, nebo aplikací mobilních telefonů. Mezi blokové webové stránky patří například Twitter, Facebook, Instagram, zakázaný je i Google, Youtube a významná světová média jako New York Times, Reuters nebo Le Monde. Zpravodajství je vlastněno režimem a díky tomu má pod kontrolou veškerou zpravodajskou činnost. (Freedom House 2019)

Vláda má v současnosti dohled nad všemi aspekty náboženského života obyvatel Číny. Zákony, které režimu umožňují zasahovat do náboženství byly prezentované jako prevence před extrémismem. Svobodu vyznání omezují především tibetským buddhistům, ujgurským muslimům a protestantům. Pokračují také pronásledování a zadržování obyvatel praktikujících Falun Gong⁶. Ti, kteří tento směr následují jsou často zatýkáni, mučeni a jejich soudní procesy nejsou spravedlivé (Amnesty International 2018)

V roce 2018 začala Čína testovat prozatím dobrovolný projekt tzv. „sociálního kreditu“, který se má stát do roku 2020 povinným. Tento systém umožňuje ještě širší kontrolu nad jedinci. Občané jsou hodnoceni na základě jejich internetových transakcí a aktivit na sociálních sítích. Tento systém monitoruje, co lidé kupují nebo s kým se setkávají, výsledek ukazuje důvěryhodnost dotyčného. Prozatím se obyvatelé hodnotí navzájem, nicméně do budoucna bude toto hodnocení záviset na vládě. (ČT24 2018)

Možnost demonstrací je začleněna v ústavě, ovšem svolení ke shromažďování je udělen jen zřídka. Spontánní demonstrace jsou tedy postaveny mimo zákon, jelikož bez povolení účastníky čeká trest. Na některých demonstracích dochází k násilnému potlačení

⁶ Falun Gong je metoda zušlechťování sebe sama, která má za cíl duchovní růst a ctí základní tři principy, kterými je pravdivost, soucit a snášenlivost. (Asociace Falun Gong ČR)

policií. Jedinou legální organizací chránící práva zaměstnanců je státem řízená organizace odborových svazů, Celo-čínská federace odborových svazů (ACFTU), která dostatečně nespolupracuje se zaměstnanci a není schopna plně chránit jejich práva. (Freedom House 2019)

Režim také ovládá jurisdikci, všechny soudy jsou pod dohledem stranicko-politických výborů, Výbory mají vliv na jmenování soudců, také na jejich rozhodování a rozsudky. Strana je zainteresována především v případech, které jsou politicky citlivé. Většina soudců navíc patří k Čínské komunistické straně. Při procesu vyslýchání jsou zadrženi mučení, byly vydány nové právní předpisy, které soudcům umožňuje vyloučit důkazy, které byly získané mučením, nicméně je tato metoda získávání informací stále využívána. V průběhu roku 2018 byli zatýkáni právníci působící v oblasti lidských práv, ve vazbě byly podrobeni násilí, některým byla odepřena zdravotní péče, ačkoliv jejich zdravotní stav byl špatný. Špatné zacházení s podezřelými vede i k jejich úmrtí. (Freedom House 2019)

V Číně je stále uplatňován trest smrti. Představitel Nejvyššího lidového soudu ujišťuje, že jsou v zemi rozsudky smrti přísně kontrolovány a trest smrti je uplatňován obezřetně pouze při mimořádných trestných činech. Vláda ovšem nadále zatajuje skutečné informace o používání trestu smrti i přes četné žádosti OSN a mezinárodních společenství o více informací. (Amnesty International 2018)

Ačkoliv je v Číně zákonem zaručena rovnost týkající se etnických skupin, ras, pohlaví, náboženství nebo zdravotního stavu v praxi dochází k velmi častému porušování tohoto práva. Genderová nerovnost je i po zlepšení stále rozšířená, to se týká například přijímání do zaměstnání nebo na vysoké školy, nerovnost platí také pro osoby patřící k náboženským menšinám, LGBT skupině nebo ty kteří trpí zdravotním postižením. Čína se zavázala k ochraně práv žadatelů o azyl, ale čínské orgány nadále zamítají žádost severokorejských uprchlíků, kteří ve své domovině po návratu čelí uvěznění nebo trestu smrti. (Freedom House 2019)

V Číně také platí zákon o povinné registraci domácností tzv. systém hukou. Tento zákon omezuje především vnitřní migranty, kteří se z vesnic stěhují do měst, aby našli práci. Migranti se bez registrace musí podrobit politice, majitelům domu, ve kterých jsou ubytováni, zaměstnavatelům nebo místním obyvatelům. Důsledkem tohoto právního opatření je špatné zacházení s přistěhovalci v zaměstnáních. Migranti většinou nemají

možnost se registrovat, jelikož je tento proces zdoluhavý a finančně nákladný. Tento systém diskriminuje občany na základě jejich sociálního původu. (Amnesty International 2007)

Práva na vlastnictví jsou slabá. Půda ve městech je vlastnictvím státu a na venkově je půda vlastněna vesnicemi, takže zemědělci si musí pozemky pronajímat. Dalším právem v rozporu s lidskými právy je reprodukční zákon, do roku 2016 byla uplatňována politika „jednoho dítěte“, od roku 2016 mají rodiny možnost mít potomky dva. Pokud rodiny tento zákon poruší jsou jim vystaveny vysoké pokuty, rodiče mohou přijít o práci nebo jim jsou sníženy státní dávky. V současnosti nedochází k nuceným potratům nebo sterilizaci tak často jako v minulosti, ale stále se tento fenomén přetrvává. V zemi jsou také běžné nucené práce a obchodování s lidmi. (Freedom House 2019)

2.2.1 Tibet

Dle Tibetanů je vztah mezi Čínou a Tibetem zakořeněn v polovině 17. století, kdy se dalajlamové stali politickými vůdci Tibetu a utvořili na jeho území de facto stát. Politické vztahy mezi Čínou a Tibetem byly vázané spíše na císaře než na Čínu jako národ. Císaři to ale nebyli čínští, nýbrž mongolští nebo mandžušští (dynastie Yuan – 1271-1368, dynastie Qing 1644-1912). Tito císaři byli Tibetany vnímáni jako buddhističtí králové, zaručovali Tibetanům ochranu a záštitu za náboženské učení. (Joseph 2014: 405)

V průběhu století se status Tibetu měnil, v určitých obdobích patřil pod nadvládu Mongolska a v jiných byl nezávislým územím. V roce 1910 rozhodl soud, že by měl být Tibet součástí suverénního území Číny, poslal tedy armádu do Lhasy. Snaha kolonizovat Tibet se nakonec nezdařila a Tibet od roku 1912 vedl 13. dalajláma, tak se Tibet stal znovu de facto nezávislým územím. Čína ovšem nezávislost Tibetu neuznávala, nedokázala do Tibetu dosadit své úředníky až do roku 1934 natož, aby mohla uplatnit jakoukoliv autoritu. Od roku 1934 do roku 1950 mělo povelání setrvalvat ve Lhase jen pár čínských úředníků, nicméně měli stejný status jako zástupci Nepálu, Bhútánu nebo Británie. Když se v roce 1950 dostala k moci v Číně komunistická strana měla Čína konečně dostatek vojenských prostředků, aby mohla prosadit Tibet jako součást svého území. Rok 1950 byl tedy rokem, kdy do Tibetu Čína vyslala Lidovou osvobozenou armádu. (Joseph 2014: 408)

Po dobytí Tibetu se Čínská komunistická strana musela vypořádat s vládou nad lidmi, kteří s Čínou do té doby neměli skoro žádný kontakt a natož pak s komunisty. Mao

Ce Tung se tedy rozhodl přijmout přání Tibetanů a slíbil jim jakousi „nezávislost“. Británie, Indie i OSN odmítli Tibetu proti Číně pomoci, a tak tibetská vláda musela v roce 1951 podepsat dohodu o „mírovém osvobození Tibetu“, také se jí říká „Sedmnáctibodová dohoda“. V dohodě bylo uvedeno, že Tibet patří k Číně, nicméně Tibetu měl nadále zůstat stejný politický systém a také funkce a pravomocemi dalajlámy měly zůstat nezměněny. Náboženství a tibetské tradice měly dle dohody setrvat Čínou nedotknuté a chráněné, tento slib byl pro Tibetany tím nejdůležitějším. Slib čínští komunisté začali brzy porušovat, uchýlili se k útokům na třídu vlastníci pozemky a také k útokům na kláštery. Tyto násilné akty vedly k odporu a povstání Tibetanů. (Joseph 2014: 409-410)

Konflikt vyvrcholil 10. března 1959 se ve Lhase sešli následovníci 14. dalajlámy, aby ho před komunistickým režimem. Dalajláma totiž obdržel pozvánku na taneční představení do budovy čínského vojenského velitelství, tam měl přijít bez doprovodu a stráže. Tibetané se báli, že by Číňané jejich duchovního vůdce mohli zatkout či zabít, a tak se sešli před jeho palácem, kde se za něj modlili a byli připraveni ho chránit. Také na něj začali naléhat, aby utekl do Indie. Do hlavního města Lhasy začali v následujících dnech přicházet další povstalci, a tak byla k zákroku čínskou vládou povolána Lidová osvobozenecská armáda. Dalajláma se nakonec přeci jen rozhodl odejít do Indie spolu s pár jeho následovníky. Povstání bylo tvrdě potlačeno a zemřelo při něm skoro devadesát tisíc lidí. Číňané začali bourat tibetské kláštery a v zemi propukla genocida, desítky tisíc obyvatel ze země raději uteklo. (Zuna, Novák 2019)

V Tibetu je dnes stále omezena svoboda vyznání, slova, shromažďování, pohybu. Úřady zpřísnily kontroly nad telefonickou a online komunikací. Kláštery a školy jsou využívány pro politické vzdělávání obyvatel. Byla zavedena kampaň proti zločinu, která měla podpořit lidi v donášení informací na ty, kteří sympatizují s dalajlámou nebo s opozicí vlády. (Human Rights Watch 2018) Byly posíleny řady čínských zaměstnanců a úředníků v zemědělství a kočovných komunitách za účelem dohlédnutí nad těmito skupinami. Oficiálním důvodem posílení těchto pozic bylo zmírnění chudoby. V reakci na změny Tibetané protestovali, následně byli zatýkáni a mučeni. Pokud jsou Tibetané zatčeni bývají ve vazbě nuceni k doznání a je jim odepřeno právo na právní zastoupení, tím pádem nemají zajištěný spravedlivý soudní proces. Čína ustanovila velké části území chráněnými oblastmi, tato území zahrnují zejména oblasti, které využívali kočovní Tibetané jako pastviny, díky těmto změnám přišli o zdroj obživy. Tibetané nejsou

začlenění do programů na zmírnění chudoby, jejich zájmy nejsou reprezentovány a chráněny. (TCHRD, 2017)

2.2.2 Xinjiang

Xinjiang je rozlohou největší autonomní oblastí pod správou Čínské lidové republiky. Na tomto území žijí Ujgurové, kteří tvoří zhruba 45 % populace. Pod stálou správu Číny se Xinjiang dostává v 18. století. V 90. letech se po rozpadu Sovětského svazu rozrůstala podpora separatistických skupin, nicméně Peking demonstrace potlačil a aktivisté za nezávislost Xinjangu se uchýlili do ústraní. (BBC, 2014)

Většina Ujgurů jsou muslimové a islám je důležitou součástí jejich identity. Nejvýraznější represe se týkají právě svobody jejich náboženského vyznání. Ačkoliv Čína proklamuje svobodu a rovnost v oblasti náboženství, ujgurské obyvatelé v tomto ohledu značně omezuje. Muslimští Ujgurové jsou podrobni veřejnému zesměšňování a jsou čínskou společností považováni za teroristy. V minulosti se Ujgurové uchýlili i k násilí, aby prosadili svobodu náboženského vyznání, tak aby se nemuseli bát persekuce nebo smrti. V současnosti se Ujgurové dělí na dvě skupiny, jedna z nich stále bojuje za samostatnost území a druhá se smířila s podřízením se čínským tradicím. Postupem času čím dál více muslimů souhlasí s čínskou politikou a hnutí za nezávislost se zmenšuje. (Corrandini, 2009)

Obyvatelé této autonomní oblasti podléhají přísné cenzuře, mučení a nehumánnímu zacházení. Čínská vláda tyto činy ospravedlňuje jako nutná opatření k podpoře stability na tomto území a také postavení se teroristické aktivitě. Xinjiang je posledním regionem v Číně, kde je stále běžná poprava politických vězňů. Občané jsou trestáni za extrémismus, teroristické aktivity nebo separatismus. Někteří byli zatčeni za „ilegální“ provádění islámu nebo za vyjadřování svých proti-vládních myšlenek na veřejnosti či v soukromí. (Shchukin, 2009)

V roce 2009 se situace v hlavním městě (Urumq) vyostřila, v průběhu nepokojů zde bylo zabito až 200 lidí. Kvůli těmto událostem byl bezpečnostní dohled nad regionem zvýšen a mnoho Ujgurů bylo zadrženo. Informace o incidentech zahraniční novináři získávají velmi těžko, jelikož přístup do regionu je omezen a přísně kontrolován. (BBC, 2014) Od roku 2014 je v Xinjangu vedena kampaň proti násilnému extrémismu.

Režim umístil statisíce příslušníků menšin (nejen Ujgurů, ale i dalších menšin hlásících se k islámu) do přeučujících táborů. Z počátku Čína existenci táborů úplně odmítala, ale potom, co se dostala jejich existence do povědomí mezinárodních organizací označila tato místa za tábory „politického vzdělávání“. Tato „přeškolovací“ zařízení mají za úkol muslimy naučit chválit Komunistickou stranu Číny, vládu, učí se mandarínskou čínštinu a jsou nuceni vzdát se mnoha aspektů své náboženské identity. Pokud se dotyční přeučení brání jsou potrestáni. (Human Rights Watch 2018)

Mimo tábory ovšem vláda také nedodrží, v regionu bylo plošně zakázáno praktikování islámu. Úřady po občanech vyžadují pasy jen, aby mohly cestovat po regionu a aby mohly cestovat mezi městy potřebují povolení. Jsou nuceni přijmout čínskou politiku, jsou nuceni povinně se účastnit ceremoniálů vyvěšování státní vlajky a také různých politických schůzí. (Human Rights Watch 2018)

3 Lidská práva a Evropská unie

Lidská práva jsou důležitou součástí politik Evropské unie. Unie je zainteresována v dodržování lidských práv na dvou úrovních, a to jak na úrovni vnitřní (členské státy), tak vnější (nečlenské státy). Státy při vstupu do EU souhlasí s dodržováním lidskoprávních hodnot, které jsou stanoveny Listinou základních práv Evropské unie (dále také „Listina“), jak členské státy, tak orgány EU jsou zavázáni k dodržování těchto hodnot. Listina proklamuje důležitost lidské důstojnosti, rovnosti, svobody a solidarity, také prosazuje demokratické zásady a právní stát. EU se snaží tyto hodnoty rozvíjet tak, aby respektovala rozmanitost kultur a národnostních identit členských států. V ochraně lidských práv hrají roli všechny orgány Evropské unie. (CDK 2018b)

V Listině základních práv Evropské unie jsou zakotvena práva, jejichž úkolem je chránit občana před nerovnoprávností. Jeden z hlavních bodů, kterým se EU v tomto dokumentu zabývá, je antidiskriminace na základě pohlaví, rasového nebo etického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Boj proti diskriminaci se objevuje v Programu pro zaměstnanost a sociální solidaritu, známý také pod názvem PROGRESS. Dalším tématem, které Listina reflektuje, je rovnost mužů a žen. Tato rovnost se týká odměny za práci, muži i ženy by měli být stejně finančně ohodnoceni za stejnou práci. Tato zásada byla obsažena již v Římských smlouvách z roku 1957. (CDK 2018b)

Listina základních práv a svobod je rozdělena do sedmi hlav. Hlavou první je důstojnost. Ta je definována jako nedotknutelná kvalita života jedince. „*Musí být respektována a chráněna.*“ (Evropská unie 2012: Hlava I, čl. 1) Další článek obsahuje právo na život, to náleží každému bez výjimky, také zahrnuje trest smrti. Občané mají dle Listiny právo fyzické i duševní nedotknutelnosti. Zabývá se také právy týkajícími se lékařství a biologie, jako je například zákaz provádění eugenických praktik. Zakazuje mučení, ponižující zacházení s lidmi, otroctví, nebo nevolnictví, nucené práce a také obchod s lidmi. (Evropská unie 2012: Hlava I)

Hlava druhá se zabývá svobodami. Říká, že každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Každý si zaslouží respektování svého soukromí a rodinného života. Všichni mají mít možnost ochrany osobních údajů, také mají právo uzavřít manželství a založit rodinu. Objevuje se tu i právo na ochranu osobních údajů a právo na svobodu projevu.

Další články v této hlavě pokrývají svobodu shromažďování, umění a vědy, stejně tak právo na vzdělání, svobodné volby povolání a právo pracovat, svobodu podnikání a právo na vlastnictví jak hmotné, tak duševní. Nakonec tato hlava zaručuje občanům právo na azyl a ochranu v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání. (Evropská unie 2012: Hlava II)

Hlavním tématem hlavy třetí je rovnost. Tato část začíná článkem 20, který říká, že před zákonem jsou si všichni rovni. Další články se týkají již zmíněné diskriminace a rovnosti žen a mužů, vybízí také k respektování kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti. Objevují se zde i články popisující práva dětí a starších osob. Unie se v této hlavě zavazuje k začlenění osob se zdravotním postižením a k jejich pracovnímu začlenění a nezávislosti. (Evropská unie 2012: Hlava III)

Hlava čtvrtá obsahuje články zabývající se solidaritou. V této hlavě jsou zahrnuta práva týkající se pracovníků. Zaměstnanci mají například právo na včasného informování o změnách, také na kolektivní vyjednávání a akce, mají právo na ochranu v případě neoprávněného propuštění. Všichni mají zaručeny slušné a spravedlivé pracovní podmínky. Je zde obsažený i zákaz dětské práce a možnost požívání právní, hospodářské a sociální ochrany pro rodiny. Listina zaručuje občanům sociální zabezpečení a pomoc, ochranu zdraví, životního prostředí a spotřebitele. (Evropská unie 2012: Hlava IV)

Občanská práva jsou hlavní hodnotou hlavy páté. Tyto občanské hodnoty zahrnují například možnost práva volit a být volen nejen ve volbách do Evropského parlamentu, ale také v obecních volbách. Každý občan má zaručené právo na řádnou správu, a tedy na to, aby byly jeho záležitosti řádně řešeny orgány a institucemi Unie. Všichni mají právo na přístup k dokumentům orgánů, institucí a ostatních subjektů spojených s EU. Připisuje občanům také petiční právo, právo na volný pohyb a pobyt. Nakonec mají občané Evropské unie možnost diplomatické a konzulární ochrany. (Evropská unie 2012: Hlava V)

Hlava šestá zahrnuje články týkající se soudnictví. Zaručuje všem občanům právo na spravedlivý soudní proces a účinnou právní ochranu. Důležitou součástí této hlavy je článek 48, který se týká presumpce nevinoty a práva na obhajobu. Slibuje přiměřenost trestných činů a trestů a právo nebýt dvakrát trestán nebo stíhán za stejný trestný čin. (Evropská unie 2012: Hlava VI)

V poslední hlavě jsou obsažena obecná ustanovení upravující výklad a použití Listiny. V této hlavě je vyčleněna oblast použití veškerých práv zmíněných výše, také charakterizuje rozsah a vykládá právní zásady. (Evropská unie 2012: Hlava VII) Vymezuje úroveň ochrany – „žádné ustanovení z této listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, ...“ (Evropská unie 2012: Hlava VII, čl. 53).

3.1 Evropská unie a programy na podporu lidských práv ve třetích zemích

Cílem Evropské unie je nejen chránit lidská práva občanů EU, ale také podporovat rozvoj lidských práv v zemích, které nejsou členskými státy Unie. K podpoře rozvoje lidských práv ve světě zřídila EU program nazvaný European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR). Dohlížení na uplatňování politiky lidských práv má v rukou zvláštní zástupce EU, kterým je od března 2019 Eamon Gilmore. Evropská unie vede lidskoprávní dialogy s více jak 40 zeměmi a organizacemi, mezi ně patří například Rusko, Africká unie a Čína. (CDK 2018b) V lidskoprávním dialogu hraje výraznou roli také diplomatický nástroj EU, jímž je European External Action Service (EEAS). Tento program EU pomáhá při výkonu zahraničních a bezpečnostních politik EU. (EEAS 2016a)

Podpora dodržování lidských práv v Evropské unii spadá pod Evropskou komisi a program Mezinárodní spolupráce a rozvoje. Mezi nástroje EU v podpoře rozvoje lidských práv patří diplomacie. Unie vede se třetími zeměmi lidskoprávní dialog prostřednictvím provázání lidských práv na další aspekty zahraniční politiky a také prostřednictvím své činnosti na mezinárodních fórech, převážně v Radě OSN a na Valném shromáždění OSN. Rozvojové iniciativy EU se zaměřují na sociální blaho a na hospodářský růst, činnosti podporující lidská práva, upevňující právní stát a zajišťují, aby tyto výhody mohly mít všichni. (European Commission 2019a)

Evropská unie se v oblasti lidských práv řídí Globální strategií, která byla schválena v říjnu 2016. Prioritami této strategie jsou především bezpečnost, mír, zvyšování prosperity občanů EU, podpora odolnosti demokratických systémů⁷, a nakonec

⁷ Podpora odolnosti demokratických systémů a uplatňování evropských hodnot je pro EU jedním z nejdůležitějších faktorů při snaze o posílení důvěryhodnosti Unie a také ve snaze ovlivnit třetí země. (Evropská unie 2016: 6)

prosazování světového pořádku, který je založen na pravidlech⁸. Důležitou součástí Globální strategie je také jednota členských států, která posílí zajištění bezpečnosti, prosperity a demokracie, která by mohla mít kladný dopad na okolní země. Jednota se dále pojí se spoluprací a odpovědností⁹. V neposlední řadě patří ke společným zásadám strategického partnerství EU také partnerství. Partnerství podpoří navázání kontaktů se státy, regionálními subjekty a také mezinárodními organizacemi. Spolupráci bude EU navazovat především se zeměmi a partnery, kteří mají podobné přesvědčení jako samotná Unie. Partnerství má zajistit prohloubení vztahů mezi EU a občanskou společností a soukromým sektorem. (Evropská unie 2016: 5-6)

Evropská unie vymezuje v globální strategii místo pro integrovaný přístup ke konfliktům. Unie se zavazuje k budování míru a prosazování lidské bezpečnosti v případech násilných konfliktů. EU se má zapojit do všech fází takového konfliktu, kterými jsou *„prevence, odpovědně a rozhodně reagovat na krize a investovat do stabilizace a zamezí předčasnému ukončení činnosti v případech, kdy vypukne krize nová.“* (Evropská unie 2016: 7) Při přístupu k násilným konfliktům je důležité právě výše zmiňované partnerství, a to zejména na mezinárodní a regionální úrovni. (Evropská unie 2016: 7-8)

Evropská unie se v dokumentu o globální strategii také zavázala ke snaze o udržení celosvětového pořádku vycházejícího z mezinárodního práva, jenž zajišťuje lidská práva. V této oblasti se Unie snaží o změnu, a ne o pouhé zachování dosavadního systému. Těchto procesů se bude účastnit OSN, která *„... bude připravovat globálně koordinované reakce s mezinárodními a regionálními organizacemi, státy a nestátními subjekty.“* (Evropská unie 2016: 8)

3.1.1 Nástroje Evropské unie na uplatňování lidskoprávní politiky ve třetích zemích

Evropská unie ve vnějších vztazích využívá různých druhů diplomatických jednání a snaží se pomocí dialogu o cílové změny, které zahrnují porušování základních lidských práv. V roce 1995 Evropská komise rozhodla o doplnění doložek týkajících se lidských práv a demokracie, do vnějších smluv se třetími zeměmi. Následně přidala

⁸ Tato pravidla mají přispívat ke globálnímu míru a jeho udržitelnosti. Evropská unie se zavazuje k prosazování světového pořádku, hlavní zásadou přitom bude multilateralismus, ve kterém bude mít přední úlohu OSN. (Evropská unie 2016: 6)

⁹ Jedná se především o odpovědné postupy v Evropě a v sousedních východních a jižních regionech. Unie bude odpovědně jednat na celosvětové úrovni, kde se bude snažit zjišťovat základní příčiny konfliktů, chudoby a také budou prosazovat lidská práva. (Evropská unie 2016: 6)

mechanismus suspenzivních klauzulí, který by měl být také součástí těchto dohod. Díky suspenzivním klauzulím by měla být EU schopna okamžitě jednat v případě porušení dohod, zejména při porušení lidských práv. Tyto doložky ve vnějších dohodách nejsou plně jednotné, může dojít k odlišnostem ve znění doložek nebo dokonce v jejich celkovém znění (Bartels 2005: 29-30). V současné době mají ovšem doložky společnou základní strukturu, která vychází právě z původního modelu z roku 1995. Tato základní struktura obsahuje dvě ustanovení, kdy prvním z nich je klauzule o podstatném prvku¹⁰, druhé z těchto ustanovení umožňuje vymáhání prvního ustanovení, tím je doložka o nevykonání¹¹. (Bartels 2014: 8)

V klauzuli o podstatném prvku je vždy začleněno dodržování lidských práv a demokracie, ale ostatní hodnoty, kterými jsou například zásady právního státu, dodržování mezinárodního práva atd., jsou součástí této klauzule jen v případě, kdy Unie reaguje na konkrétní situaci či vývoj v partnerské zemi. (Hachez 2015: 95-96) Příklad klauzule o podstatném prvku bychom mohli najít například v Rámcové dohodě o partnerství a spolupráci mezi EU a Mongolskem:

„Dodržování zásad demokracie a lidských práv, jak jsou stanoveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v jiných souvisejících mezinárodních nástrojích, a zásady právního státu, je jádrem vnitřních a vnějších politik obou smluvních stran a představuje základní prvek této dohody.“ (Evropská unie 2017: Hlava I, čl. 1)

Pokud ovšem nestačí domluva k vyžadované změně, která by zamezila porušování lidských práv v dané zemi, jsou využívány sankce. K uvalení sankcí dochází především v případě nutnosti ochrany hodnot EU, jako je bezpečnost Unie, zachování míru, upevnění a podpora demokracie, právního státu, lidských práv a zásad mezinárodního práva, také ale posilování mezinárodní bezpečnosti. Sankce jsou Evropskou unií využívány v zájmu prosazování cílů Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, mají docílit změny v politice nebo v chování konkrétních aktérů. (Evropská rada 2019)

Sankce mohou být použity proti: vládám třetích zemí (z důvodu jejich politik), subjektům/společnostem, které poskytují prostředky k provánění konkrétních politik,

¹⁰ V klauzuli o podstatném prvku jsou zahrnuta ustanovení definující závazek smluvních stran k dodržování lidských práv a dalších hodnot EU. (Bartels 2014: 8)

¹¹ Doložka o nevykonání stanovuje postup EU při porušení podstatných bodů dohody. (Bartels 2014: 8)

skupinám nebo organizacím (teroristické organizace), nebo proti osobám, které schvalují konkrétní politiky, nebo teroristickou činnost. Sankce jsou stanovené takovým způsobem, který se snaží o minimalizaci negativních důsledků pro ty, kdo nenesou odpovědnost za konkrétní politiky. Snaží se především o eliminaci důsledků pro civilní obyvatelstvo. (Evropská rada 2019)

Sankce z důvodu porušování lidských práv v současné době EU drží například vůči Bělorusku. Bělorusko je podle neziskové organizace Freedom House charakterizováno jako nesvobodné, v zemi jsou značně omezena politická práva a občanské svobody. (Freedom House 2018) Rada Evropské unie v roce 2012 vydala Rozhodnutí o omezujících opatřeních vůči Bělorusku. V tomto dokumentu uvádí konkrétní sankce, jejich rozsah a výjimky. První článek stanovuje zbrojní embargo, v němž je zakázán prodej, dodávka, převod nebo vývoz zbraní a jakéhokoliv souvisejícího materiálu. Zakazuje dodávky nástrojů, které by mohly být využity při vnitřních represích. Další sankce, kterou Unie vůči Bělorusku disponuje je omezení vstupu do země osobám, které „(...) jsou odpovědné za vážné porušování lidských práv nebo represí proti občanské společnosti a demokratické opozici nebo jejichž činnosti jiným závažným způsobem narušují demokracii nebo právní stát v Bělorusku, nebo osobám s nimi spojeným.“ (Evropská rada 2012: čl. 3) Do Běloruska je také odepřen přístup osobám, které mají prospěch z režimu Alexandra Lukašenka nebo těm, které jeho režim podporují. EU dále zmrazila běloruské finanční prostředky náležící osobám, subjektům nebo institucím, které jsou zodpovědné za vážné porušení lidských práv. (Evropská rada 2012)

Mezi další země, vůči kterým EU uvalila sankce patří: Afghánistán, na který uvalila zbrojní embargo, zmrazila finanční prostředky a omezila vstup do země určitým osobám. Další ze zemí, ve které EU uplatňuje sankce je Bosna a Hercegovina, té zamrazila přístup k finančním prostředkům a omezila vstup do země. Sankce užívá také ve Venezuele, Rusku, Severní Koreji a v mnoha dalších zemích, mezi které patří i Čína. (EU Sanctions Map 2019a) Zbrojnímu embargu, které Evropská unie využívá ve vztahu k Číně, se práce bude zabývat podrobněji v poslední kapitole.

Omezující opatření jsou EU udávána tak, aby naplnila cíl opatření a aby maximalizovala jejich úspěšnost. Mezi druhy sankcí, které Evropská unie využívá, patří například zmrazení finančních prostředků a hospodářských zdrojů, zbrojní embargo,

embargo na vybavení, které by mohlo být využito k vnitřní represi, jiná omezení vývozu a dovozu, nebo zákazy letů. (Rada Evropské unie 2018: Čl. 14)

4 Evropská unie jako normativní síla

Ve druhé kapitole se práce zabývá konceptem normativní síly, který následně využívá v praktické části k hodnocení postoje Evropské unie v problematice porušování lidských práv v Číně. Tento koncept je využit zejména z toho důvodu, že při charakteristice postoje Evropské unie v mezinárodních vztazích nezahrnuje vojenskou sílu, jako jednu z možností šíření norem.

Ian Manners v roce 2002 publikoval článek, ve kterém popsal svůj koncept „Normative Power Europe“, tedy Evropa, jako normativní síla. Tento koncept se věnuje roli Evropské unie v mezinárodních vztazích. Autorova analýza je založena na kritice dvou již dříve použitých konceptů. Prvním z nich je koncept *civilní moci* vtažený na Evropu, se kterým přichází Francois Duchêne. Druhý je koncept *vojenské moci*, který navrhuje Hedley Bull a říká, že Evropa, potažmo Evropské společenství, by se mělo stát vojenskou mocností. Ian Manners hodnotí oba koncepty a přichází s vlastním konceptem *normativní moci*. Ve své práci odkazuje na několik autorů, přičemž prvním z nich je Edward H. Carr, který vyvinul tři typy mocností – takové, které vládnou mocí ekonomickou, vojenskou nebo takové, které dokážou ovlivnit názory jiných (k těm by se měla řadit právě Evropa). Dále také zmiňuje Duchênovu tzv. *ideé force*, která popisuje možnost států šířit své ideály za hranice. (Manners 2002: 239)

Autor výše zmíněné koncepty moci srovnává v tabulce:

	Civilní moc	Vojenská moc	Normativní moc
Carr	Ekonomická	Vojenská	Ovlivnění názorů jiných
Galtung	Odměňující	Trestající	Ideologická
Manners	Schopnost použití civilních prostředků	Schopnost použití vojenských prostředků	Schopnost ovlivnit vnímání toho, co je „normální“

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Manners 2002: 240

Na základě těchto konceptů přichází Ian Manners s konceptem normativní síly, která disponuje „*schopností formovat koncept ‚normálnosti‘ v mezinárodním prostředí*“. (Manners 2002: 239) Autor tímto tvrzením nezpochybňuje civilní moc EU nebo její

pomalu se rozvíjející moc vojenskou¹², nicméně upozorňuje na nutnost přidání normativní síly k předchozím dvěma schopnostem. (Manners 2002: 239) Evropská unie je dle něj novou „politickou formou“ jejichž hlavními principy jsou práva, sociální spravedlnost, lidská práva a demokracie. Tyto hodnoty byly stvrzeny Smlouvou o Evropské unii v roce 1991. (Manners 2002: 241)

Manners chápe odlišnost Evropské unie od ostatních mezinárodních aktérů především v okolnostech jejího vzniku. Unie se utvářela v důsledku poválečného prostředí a státy se vstupem do Evropského společenství zavazují ke sdílení svých zdrojů s vírou, že tak zachovají a posílí mezinárodní mír. (Manners 2002: 240).

Aby mohla být Evropská unie charakterizována jako normativní síla, musí naplňovat tři základní podmínky, těmi jsou: prosazování legitimních norem, konání za účelem jejich rozšíření a také následný vliv normativní síly. (Manners 2002: 252)

4.1 Prosazování legitimních norem

Hlavní normativní základnou Evropské unie jsou smlouvy a deklaráce. V předchozí kapitole bylo uvedeno hned několik norem, které ve světě EU propaguje, zejména je to tedy podpora míru, dodržování lidských práv, rovnosti, demokracie, sociální solidarity, udržitelného rozvoje, svobody a také tzv. „good governance“. (CDK 2018b) Také se značně odkazuje na hodnoty obecně uznávané OSN. (European Commission 2019a) Konkrétním příkladem prosazování takových norem je například Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství v jejíž preambuli smluvní strany stvrzují upevnění míru a svobody „(...) rozhodnutí zachovat a upevnit tímto spojením svých zdrojů mír a svobodu a vyzývajíce ostatní národy Evropy, které jejich ideál sdílejí, aby se k jejich úsilí připojily,“ (EHS 1957: 7) Nebo ve Smlouvě o Evropské unii, kde se souhlasí s oddaností zásadám svobody, demokracie a k úctě k lidským právům „(...) potvrzujíce svou oddanost zásadám svobody, demokracie a úcty k lidským právům a základním svobodám a zásadám právního státu, přejíce si prohloubit solidaritu mezi svými národy při respektování jejich historie, kultury a tradic,“ (Evropská unie 1992: 15)

¹² Evropská unie jako celek nedisponuje armádou, proto je by se tato vojenská moc vztahovala spíše k jednotlivým členským státům EU (GFP 2019)

Pokud tedy přihlídneme k tomu, jak Ian Manner charakterizuje normativní sílu, tedy jako aktérovu schopnost utvářet pravidla na úrovni mezinárodního prostředí, vidíme že první podmínku ze tří kritérií EU splňuje.

4.2 Kroky EU za účelem rozšíření legislativních norem

Autor uvádí způsoby, jakými Evropská unie rozšiřuje své normy do třetích zemí. Představuje šest klíčových faktorů – neúmyslné šíření, informační šíření, procedurální šíření, přenos, veřejné šíření a kulturní filtr. Neúmyslným šířením je myšleno nevědomé přenášení idejí na politické aktéry. (Manners 2002: 244) Neúmyslné šíření můžeme vidět například na organizaci MERCOSUR¹³, která byla založena v roce 1991. Zakládající dokument této organizace zmiňuje jako jeden z hlavních důvodů založení MERCOSURu nové mezinárodní tendence k hospodářské spolupráci velkých oblastí. Tímto odkazují na nově objevující se model založený na spolupráci a vzájemné integraci, se kterým přichází právě Evropská unie. (Puskas 2009: 78)

Informační šíření zprostředkovávají komunikační strategie a iniciativy EU a jejích orgánů. To je například vytváření nových politik Unie nebo iniciativy, které přichází od předsedy Evropské komise.

K procedurálnímu šíření dochází na úrovni institucionalizace vztahů s třetími stranami. K tomuto šíření patří dohody o mezinárodní spolupráci nebo členství v mezinárodních organizacích. (Manners 2002: 244) Příkladem toho by byly dohody o partnerství a spolupráci mezi EU a třetími zeměmi jako „*Dohoda o partnerství a spolupráci zakládající partnerství mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Ukrajinou na straně druhé*“, to samé s Ruskou federací, Gruzii, Mexikem atd. Mohou jimi být ovšem i samotné dohody o rozšiřování EU. (Euroskop 2019a) Mezi procedurální šíření patří také členství Unie v organizacích jako je WTO, jehož členem je EU od roku 1995. (WTO 2019)

Šíření přenosem je především založeno na obchodu, rozvojové pomoci nebo na technických zásazích skrze finanční či věcné prostředky. Tyto dohody bývají podmíněny přijetím norem EU třetí stranou. (Manners 2002: 245) Příkladem šíření přenosem by mohl být program PHARE. Evropská unie se díky němu snažila finančně pomoci kandidátským zemím na členství v Unii. Také měl napomoci plnění podmínek pro vstup zemí do EU.

¹³ MERCOSUR je organizace zajišťující proces regionální integrace v Jižní Americe založený především na společném trhu. (Mercosur 2019)

Dále financoval projekty sociální a ekonomické soudržnosti, aby mohlo být docíleno zvýšení životního standardu v daných regionech. (Euroskop 2019b) Pod toto kritérium by také spadal Evropský rozvojový fond. Ten je zaměřen především na financování rozvojové spolupráce a pomoci zemím v Africe, Karibiku a Tichomoří (ACP). Fond je financován odděleně od rozpočtu EU, je závislý na státních příspěvcích členských zemí. (MZV 2012)

Přítomnost delegací Evropské unie ve třetích zemích a mezinárodních organizacích zajišťuje veřejné šíření. (Manners 2002: 245) Tento způsob pokrývá rozšiřování a přítomnost EU v nečlenských zemích. Delegace Evropského parlamentu by pod tuto charakteristiku spadaly. Delegace mají za úkol udržení vztahů a zajištění výměny informací s parlamenty třetích zemí. Takto také reprezentuje Unii v zahraničí a může tak prosazovat hodnoty, na kterých se EU zakládá (především demokratické hodnoty, svobody, lidská práva, ...). (Evropský parlament 2019) Dalším příkladem by také byly monitorovací mise Evropské unie. EULEX Kosovo je monitorovací misí EU na podporu právního státu. Tato operace měla za úkol monitorování odborného vedení a také poradenství, kterým se snažila o podporu institucí, které v Kosovu působí v oblasti právního státu. Od roku 2018 se tento program zaměřuje na monitorování vybraných případů soudních řízení, vězeňské služby a také pomoc v normalizaci vztahů mezi Kosovem a Srbskem. (Evropská rada 2018)

Nakonec kulturní filtr, který ovlivňuje způsob přijetí norem ve třetích zemích. K tomuto faktoru patří šíření lidskoprávních a demokratických reforem ve třetích zemích. Tímto přenosem může v důsledku zvolených politik dojít k přijetí nebo odmítnutí norem v daném státě. (Manners 2002: 245)

4.3 Vliv normativní moci EU

Poslední podmínkou je vliv této normativní síly na třetí země. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole zaměřující se na hodnoty Evropské unie, jednou z nejdůležitějších hodnot, kterou EU uznává a prosazuje, je právo každého člověka na život a v souvislosti s tím usiluje o zrušení trestu smrti jak ve členských zemích, tak v zemích mimo Evropskou unii. Při prosazování této legislativní normy Evropská unie odkazuje na dokument vydaný Hospodářskou a sociální radou OSN „Záruky ochrany práv osob čelících trestu smrti“. Mimo jiné má také zamezit obnovování trestu smrti ve státech, v nichž již byl zrušen. (MZV nedatováno: 1)

K podpoře zrušení trestu smrti EU využívá mnoha cest. Mezi ně patří například: zákaz vývozu zboží, které by mohlo být použito k mučení, či popravě, snaha o využití obchodní politiky k podpoře dodržování lidských práv, podpora občanských organizací, které v zemích s platným trestem smrti dokumentují a monitorují situaci, nakonec také podpora opatření vydávaných OSN v otázce zrušení trestu smrti. (European Parliament 2019a) V současné době Evropská unie v tomto ohledu naléhá na Saudskou Arábii, která od ledna do dubna 2019 popravila 37 lidí, mezi nimiž byli i mladiství. (European Parliament 2019b) Dále se také snaží o zrušení trestu smrti v Íránu. Debatu ohledně íránského trestu smrti v tomto roce vyvolala tajná poprava dvou nezletilých chlapců. (EEAS 2019b) Evropská unie také reagovala na popravu v Thajsku, kde byl po téměř jednom desetiletí obnoven trest smrti. Unie předpokládala, že se Thajsko po deseti letech nevyužití trestu smrti přidá k zemím, ve kterých je trest smrti zakázán, místo toho trest smrti obnovilo. EU vyzvala Thajsko k dalšímu nevyužívání toho trestu a do budoucna k jeho úplnému zrušení. (EEAS 2018a)

Zrušení trestu smrti byla Evropská unie úspěšně schopna ovlivnit ve státech, které se ucházely o členství v Evropské unii, ale také ve členských státech Rady Evropy. Evropská unie v tomto ohledu úzce spolupracuje s Radou Evropy většina jejích členských států a všechny státy EU ratifikovaly Protokol č. 6 (1983) a Protokol č. 13. (2002) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, upřesňující zákaz výkonu trestu smrti a okolnosti s tímto zákazem spojené. Posledními evropskou zemí, která dále užívá trest smrti je Bělorusko. (EEAS 2019b)

Dále Evropská unie úspěšně ovlivnila politiky států, které se ucházely o vstup do Evropské unie, a nakonec se díky splnění podmínek pro přijetí její součástí. To znamená, že všechny členské státy musely pro přijetí splnit následující: „(...) *mají stabilní demokratické instituce, právní stát, respektují lidská práva a ochranu menšin, mají fungující tržní ekonomiku a jsou schopny se vyrovnat s konkurencí tržních sil v EU, jsou schopny plnit povinnosti členství, včetně dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie,*“ (European Commission 2016) Všechny členské státy musely jako podmínku vstupu do EU přijmout základní právní „tělo“ EU tzv. aquis, který je složen z 35 kapitol a jeho obsahem jsou například čtyři základní svobody¹⁴, veřejné zakázky, energetika, zahraniční a bezpečnostní politika, spravedlnost, svoboda a bezpečnost atd.

¹⁴ Volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Tyto svobody jsou definovány v Maastrichtské smlouvě.

(European Commission 2019b) Evropská unie v roce 2000 vznesla otázku zrušení trestu smrti na bilaterální úrovni s více než dvaceti zeměmi a také tuto problematiku přednesla na multilaterální úrovni na půdě OSN. (Manners 2002: 248)

Vzhledem k těmto okolnostem můžeme říct, že Evropská unie naplňuje i třetí charakteristiku normativní síly, kterou Ian Manners ve své práci zmiňuje. Evropská unie má značný podíl na zrušení trestu smrti v členských i nečlenských zemích, dále byla schopna prosadit své zásady ve státech vstupující do Unie.

5 Teorie normativní Evropy ve vztahu EU a ČLR z pohledu porušování lidských práv

Obecně tedy chování Evropské unie v mezinárodních vztazích odpovídá konceptu Iana Mannerse. Cílem této kapitoly je ovšem zjistit, zda platí to samé i pro vztah EU a Číny v oblasti lidských práv. Kapitola se zaměří na dialog Evropské unie s Čínskou lidovou republikou. Popíše, jaký postoj má EU k porušování lidských práv v Číně a jaká opatření využívá k eliminaci jejich porušování. Informuje, zda doposud byly zvolené diplomatické kroky, které Unie zvolila, úspěšné. Tím pádem odpoví, zda kroky EU naplňují tři Mannersovy body, aby bylo možné EU charakterizovat jako normativní mocnost.

5.1 Prosazování legitimních norem EU v Číně

Evropská unie řeší dodržování lidských práv na území Číny především prostřednictvím dialogů. Dialog o lidských právech mezi EU a Čínou začal v roce 1995. K diskutovaným otázkám patří především podpisy, ratifikace, přijímání mezinárodních nástrojů týkajících se lidských práv, boj proti trestu smrti a proti mučení, boj proti všem formám diskriminace atd. Pod nátlakem Evropské unie a dalších mezinárodních organizací Čína podepsala Pakt OSN o občanských a politických právech, který však neratifikovala, a podepsala a ratifikovala Pakt OSN o sociálních, hospodářských a kulturních právech. (Wang, Song 2016: 243) V Paktu o sociálních, hospodářských a kulturních právech, který Čína podepsala a ratifikovala stojí: „*Státy, smluvní strany tohoto Paktu, majíce na zřeteli, (...) uznání přirozené důstojnosti a rovných nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě,*“ (OSN 1966)

Mezi hlavní nástroje prosazování lidskoprávní politiky patří každoroční Lidskoprávní dialog, na kterém obě strany diskutují o porušování lidských práv. Letošní dialog se konal v Bruselu na začátku dubna. Dialog byl zaměřen na ochranu dětí, práva na podnikání a také na boj proti terorismu. Evropská unie na tomto summitu upozornila na nutnost zaměření se na politická a občanská práva v Číně. V jejím zájmu je také, aby Čína ratifikovala Mezinárodní pak o občanských a politických právech, který podepsala již v roce 1998. (EEAS 2019c)

Na tomto summitu Evropská unie upozorňovala na zhoršení občanských a politických práv, zejména v důsledku zatýkání a zadržování velkého počtu obránců lidských práv a právníků. Na summitu přednesla jména zatčených osob s očekáváním, že budou propuštěny. Evropská unie také vyjádřila nesouhlas s trestem smrti, který je v zemi často využíván. Unie se zaměřila také na ochranu svobody vyznání, práva menšin a na situace v Xinjiangu a Tibetu. Znepokojení vyjádřili zástupci EU zejména ohledně existence přeškolovacích táborů v autonomní oblasti Xinjinag. Další otázkou vznesenou na summitu byla eliminace mučení, reforma soudnictví, úprava pracovního práva, posílení svoboda projevu a svobody sdružování a shromažďování. (EEAS 2019c)

Ministerstvo zahraničí ČLR vydalo ohledně summitu také vyjádření, ve kterém publikovalo vyjádření k Lidskoprávnímu dialogu s EU. Při dialogu zástupci ČLR uvedli svou filozofii lidských práv a požádali EU o objektivní a spravedlivé nahlížení na tuto problematiku. Navíc poukázali na mezery v lidských právech EU, mezi ně uvedli například zásah do práv uprchlíků a přistěhovalců, rasovou diskriminaci, či násilné chování při vymáhání práva. (FMPRC 2019a)

Tento lidskoprávní dialog, který Evropská unie s Čínou vede naplňuje první kritérium Mannersových podmínek k charakterizaci Evropské unie jakožto normativní mocnosti, tím je prosazování normativních norem. V dialozích Unie dává jasně najevo jaké normy jsou pro ni důležité, v jakých oblastech s tamní vládou a režimem nesouhlasí, jaké aspekty lidskoprávní politiky jsou dle evropských norem potřeba změnit. Tímto tedy slovy Iana Mannerse Evropská unie udává pojetí „normálnosti“ (v oblasti lidských práv a svobod) ve vztahu k Číně.

5.2 Šíření legislativních norem EU ve vztahu k Číně

5.2.1 Zbrojní embargo vůči Číně

Po násilném potlačení protestů na náměstí Nebeského klidu v roce 1989, o které práce podrobněji informuje v druhé kapitole, vydala Evropská unie k této situaci vyjádření v dokumentu vydaném Evropskou radou. V této deklaraci Unie vyzývá Čínu k ukončení poprav a represí, vyzývá také čínské autority k respektování lidských práv a k demokratickým reformám. Deklarace stanovuje šest bodů, jejichž implementaci považuje za důležitou. (European Council 1989: 25)

1. Zavedení diskuse o tomto problému na příslušném mezinárodním fóru, kde požádají o přijetí nezávislých pozorovatelů, kteří by se účastnili soudních řízení a navštěvovali by věznice.

2. Přerušování vojenské spolupráce členských států Společenství a embargo na obchod se zbraněmi s Čínou.

3. Přerušování kontaktů mezi vysoce postavenými představiteli.

4. Odložení projektů, které vyžadují spolupráci mezi Společenstvím a Čínou.

5. Snížení kulturních, vědeckých a technických programů spolupráce. Aktivní zůstanou jen ty projekty, které mají v současné době význam.

6. Prodloužení platnosti víz čínským studentům, kteří si přejí vízum prodloužit. (European Council 1989: 25)

Původní znění Deklarace o Číně tedy udává sankce v podobě zbrojního embarga, přerušování kontaktů na vysoké úrovni, odložení společných projektů a snížení spolupráce. (European Council 1989: 25) V současné době je zbrojní embargo jedinou platnou sankcí Evropské unie vůči ČLR. (EU Sanctions Map 2019b)

V roce 2003 Čínská lidová republika zveřejnila politický dokument, ve kterém EU vyzývá k zrušení zbrojního embarga ve prospěch lepší bilaterální spolupráce v oblasti obranného průmyslu a technologií. (FMPRC 2003) V průběhu roku vzrostla podpora některých zastánců zrušení embarga z řad EU. Za zrušení této sankce se postavil německý kancléř Gerhard Schröder a francouzský prezident Jacques Chirac. V prosinci roku 2004 se uskutečnil sedmý summit mezi Čínou a EU, na kterém byl požadavek na zrušení zbrojního embarga prezentován. (Wong 2013: 167-168) Jedním z faktorů tohoto návrhu byly sledované změny, ke kterým v Číně docházelo. Změny zahrnovala především hospodářská a sociální modernizace Číny, také ale slíbené interní politické reformy a kroky, které směřovaly ke zlepšení lidskoprávní situace. Dalším důvodem návrhu na zrušení byl také fakt, že Čína byla kvůli této sankci zařazena do stejné skupiny se Severní Koreou, Súdánem a Zimbabwe, což rozporovalo plánovanému uzavření strategického partnerství mezi Čínou a EU. (Michalski, Pan 2017: 56)

Ke zrušení embarga nakonec nedošlo i kvůli intenzivnímu tlaku amerických představitelů v popředí s tehdejší americkým prezidentem Georgem W. Bushem. Jejich

obavy se týkaly především narušení rovnováhy ve vztahu mezi Čínou a Tchaj-wanem, pokud by ke zrušení zbrojního embarga došlo. (Bumiller 2005) Evropská unie uznává politiku jedné Číny a tedy Tchaj-wan jako její součást, nicméně má s Tchaj-wanem pevné vztahy a vnímá ho jako hospodářský a obchodní subjekt. Vztah mezi EU a Tchaj-wanem se ovšem nedotýká politických oblastí a v důsledku přijetí politiky jedné Číny se Unie nezapojuje do diplomatických vztahů s Tchaj-wanem. (EEAS 2016b) Postoj Spojených států vůči Tchaj-wanu se podobá evropskému. USA taktéž podporuje politiku jedné Číny a nejsou zastánci tchaj-wanské nezávislosti, přesto s ním udržují úzké obchodní vztahy. Spojené státy mají navíc vůči Tchaj-wanu závazek o udržování jeho obranné schopnosti. (U.S. Department of State 2016)

Naposledy se otázka zrušení zbrojního embarga objevila v roce 2010, když se do čela Rady EU dostalo Španělsko, které jeho zrušení silně podporovalo ve víře, že by jeho zrušení vedlo ke zlepšení vztahů s Čínou a přispělo by lepšímu čínsko-evropskému dialogu. (EUbusiness 2019) V té době ovšem Čína uvalila na americké letecké výrobce sankce kvůli prodávání zbraní Tchaj-wanu. Tato skutečnost otázce zrušení zbrojního embarga neulehčila a od roku 2010 bylo jeho zrušení navrhováno jen zřídka. (Godement Francois 2010)

Evropská unie v roce 2018 vydala dokument, ve kterém popisuje sankce a jejich důležitost. Zdůraznila v něm, že i kdyby embargo vůči Číně nemělo reálně ovlivnit čínskou politiku nebo by mělo jen malý dopad, je důležité skrz něj hájit hodnoty, ke kterým se členské státy EU zavazují. (European Parliament 2018a: 9) Zbrojní embargo ovšem není v Deklaraci o Číně přesně specifikováno, není v ní uvedeno jaké zbraně je zakázáno exportovat, nebyla zde určena přesná doba trvání embarga ani nebyl stanoven právní kodex, který by stanovoval závaznost tohoto dokumentu. (NTI 2004) Dle informací dohledaných na portálu Tradig Economics zbraně do Číny vyváží například Francie, Velká Británie, Německo, Česká republika a další země. (Trading Economics 2019) Každá ze zemí si embargo na zbraně interpretovala vlastním způsobem, například Velká Británie ho chápe jako zákaz prodeje smrtících zbraní, vojenských vozidel a vybavení, které by mohlo být použito k represí. Britská vláda tak od roku 2008 do roku 2017 schválila 1227 vývozních licencí na export zbraní, stejně tak schválila tisíce zboží dvojího užití, které by mohlo být Čínou využito k násilným činům. (Action on Armed Violence 2018)

Země exportující zbraně do Číny:

Francouzská republika	Irská republika	Polská republika
Spolková republika Německo	Nizozemské království	Portugalská republika
Velká Británie	Belgické království	Rakouská republika
Italská republika	Dánské království	Slovenská republika
Česká republika	Finská republika	Španělské království

Zdroj: Vlastní zpracování na základě informací z webové stránky Trading Economics

Můžeme tedy říct, že porušování lidských práv v Číně nemá až tak velký dopad na vztah mezi Čínou a EU, protože jedinou omezující sankcí, kterou Evropská unie na ČLR uvalila v reakci na porušování lidských práv, je zbrojní embargo, které více než polovina členských států obchází. Toto tvrzení potvrzuje i zpráva americké vládní agentury CRS z roku 2005. (Grimmett, Papademetriou 2005: 4)

Čínská lidová republika by chtěla, aby toto embargo bylo zrušeno, stejné přání znovu vyslovila v Politickém dokumentu o EU z prosince 2018. (Mission of the People's Republic of China to the European Union 2018) Podobné výzvy ovšem v řadách Evropské unie nevyvolávají takový ohlas jako v roce 2004 a na 21. EU-Čínském Summitu v dubnu roku 2019 se o možnostech zrušení zbrojního embarga nemluvilo.

Druhý bod, který Manners definuje při charakteristice normativní moci je šíření legislativních norem. K tomu by se v Číně mohla připoisovat výše uvedená opatření Evropské unie. Evropská unie pro ovlivnění lidskoprávní politiky v Číně využívá sankce, ve formě zbrojního embarga, které by se dalo považovat za v předchozí kapitole zmiňované šíření kulturním filtrem. Embargo může být považováno jako kulturní filtr, jelikož charakteristika kulturního filtru uvádí, že dané kroky k ovlivnění politiky třetích zemí mají mít dopad na „politické učení“ a měly by je dovést k přijetí, poučení nebo k odmítnutí norem. (Manners 2002: 245) Zbrojní embargo bylo na ČLR uvaleno s nadějí, že bude mít vliv na demokratizaci systému a omezení represí, proto spadá pod tuto kategorii.

5.2.2 Delegace Evropské unie v Číně

Dalším druhem šíření legislativních norem EU do Číny je veřejné šíření, a to přítomností Delegace Evropské unie v zemi. Tato delegace má za úkol reprezentaci všech institucí EU s dohledem Evropského soudu a Evropské komise. Cílem této delegace v Číně je prosazování evropských hodnot a zájmů v rámci strategického partnerství s 28 členskými státy. Delegace se snaží o udržení stabilního a mírového systému a normách zakotvených v OSN, které jsou do velké míry zaměřeny na respektování lidských práv. (EEAS 2016c) Delegace uspořádává schůzky, na kterých jsou většinou přítomni zástupci EEAS (European External Action Service), zástupci Evropské komise, akademici, média a občanská společnost. Na posledním mítinku v roce 2018 byl naplánován právě výše zmiňovaný čínsko-evropský Lidskoprávní dialog. Také byl na mítinku diskutován problém porušování lidských práv týkající se především situace v Xinjiangu. (European Parliament 2019b) Delegace také pořádá meziparlamentní schůze. Ve zprávě z meziparlamentní schůze z roku 2018 je zaznamenáno vyjádření o lidských právech, která jsou nadále dle představitelů EU znepokojující. Evropská unie také upozornila na konkrétní případ neprávem zadržované osoby, vdovy laureáta Nobelové ceny, Liu Xia. (European Parliament 2018c) Jejím případem se bude práce více zabývat v kapitole věnující se vlivu norem EU na Čínu.

5.2.3 Evropská unie v otázce Tibetu

Jak bylo popsáno v kapitole o lidskoprávní situaci v Tibetu, největším problémem je zde porušování svobody vyznání. Evropská unie na porušování lidských práv na tomto území reaguje různými diplomatickými kroky. Evropský parlament se výrazně podílí na podpoře Tibetu, vydává výroční zprávy o lidských právech, Podvýbor pro lidská práva nebo Výbor pro zahraniční věci svolává slyšení týkající se buď Číny jako celku nebo jen Tibetu, také svolává schůzky se Zájmovou skupinou pro Tibet. (Tibet Policy 2012)

Na začátku dubna 2019 se konal evropsko-čínský Lidskoprávní dialog, kde EU představila všechny své obavy v souvislosti se špatnou lidskoprávní situací v Čínské lidové republice. Mezi diskutovanými tématy byl také Tibet a problém porušování svobody vyznání. Po Dialogu zveřejnil Parlament Evropské unie usnesení s vyjádřeními o situaci náboženských a etnických menšin v Číně. V rezoluci vyzývá Čínu k propuštění tibetských aktivistů, spisovatelů a náboženských osobností, které byly uvězněny za

využívání práva na svobodu projevu. Vyzývá Čínu, aby povolila zástupcům OSN přístup na území Tibetu a odsuzuje anti-buddhistické kampaně, které jsou obsahem tzv. „národnostního učení“. (European Parliament 2019c)

Rezoluce Evropského parlamentu týkající se Tibetu byly vytvořeny právě výše zmíněnou Zájmovou skupinou pro Tibet, která také vede konstruktivní dialogy s čínskou vládou. (Tibet Interest Group 2019) Problematiku Tibetu s Evropskou unií také projednává Mezinárodní kampaň pro Tibet, která spolupracuje se Zájmovou skupinou pro Tibet, s výbory zahraničních věcí a lidských práv v Parlamentu EU, s EEAS, Komisí EU a s Evropskou radou. Kampaň vede diskuze s vládami jednotlivých členských zemí, těmito diskuzemi se snaží státy povzbudit k poskytnutí politické a finanční podpory tibetským občanům. Kampaň za Tibet spolupracuje s některými britskými členy vlády a parlamentu, kteří prezentují tibetskou otázku na mezinárodní úrovni a snaží se naléhat na čínskou vládu, aby se k tibetské otázce vyjádřila. (International Campaign for Tibet 2019)

V určitých obdobích neměly státy EU jednotný postoj k Tibetu (především v „protokolech“ o setkání se s Dalajlámou). Unijní nejednota v se projevila v roce 2008, když Čína důsledkem setkání francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho (v té době v předsednictví EU) s Dalajlámou zrušila plánovaný evropsko-čínský summit. (Reuters 2008) K podobné situaci došlo i v České republice v roce 2016, když se ministr kultury, Daniel Herman, sešel s Dalajlámou na půdě Ministerstva kultury. Čína na tuto schůzku reagovala varováním před možným negativním dopadem schůzky na rozvíjející se bilaterální vztahy Česka s Čínou. (Švec 2016)

5.2.4 Evropská unie v otázce Xinjiangu

Evropská unie podporuje výzvu hlavní komisařky OSN pro lidská práva (Michelle Bachelet) k povolení přístupu jejího týmu do všech čínských regionů. (EEAS 2018b) V lednu roku 2019 Čína umožnila delegaci představitelů EU navštívit západní část Xinjiangu. Představitelé tedy měli možnost získat důkazy o reedukačních táborech. Evropský tým byl dobu návštěvy kontrolován čínskými představiteli. Místa, která delegace navštívila, byla Čínou pečlivě vybrána, tak aby odpovídala tomu, jak režim tato zařízení prezentuje. (Agence France-Presse 2019)

Otázka Ujgurů a reedukačních táborů byla nastolena i na dříve zmiňovaném Lidskoprávním evropsko-čínském dialogu. Evropský parlament zveřejnil dokument, ve kterém upozorňuje na oblasti porušování lidských práv a vyzývá Čínu k neprodlenému

ukončení svévolného zadržování příslušníků ujgurské a kazašské menšiny bez jakýchkoliv soudů nebo obvinění, vyzývá vládu k uzavření všech „převýchovných“ táborů a k bezpodmínečnému propuštění, těch, kteří jsou v táborech zadržováni. V rezoluci EU jmenovitě žádá o propuštění konkrétních příslušníků ujgurské menšiny. (European Parliament 2019c) Některé členské státy EU nabízí všem ujgurským žadatelům o azyl automaticky status uprchlíka, mezi tyto země patří Švédsko. Evropská unie také nabízí ochranu Ujgurům, kteří uprchnou do Evropy. (Marques 2019)

Pro deník The Jakarta Post napsal ohledně Xinjiangu komentář čínský velvyslanec Xiao Qian. „*Nebylo by možné dosáhnout harmonie a inkluzivního rozvoje v natolik rozmanitém regionu, pokud by čínská vláda neprosazovala politiku zaměřenou na svobodu náboženského vyznání,*“ Náboženská práva jsou dle jeho slov v zemi dodržována a kritika, která se ohledně práv v Xinjiangu objevila je ve své podstatě „proti-náboženská“. (Xiao Qian 2019)

5.2.5 Evropská unie v otázce Hongkongu

V poslední době se objevuje i otázka čínského vměšování do autonomie Hong Kongu. Tato problematika byla podpořena čínským zákonem o vydávání zločinců. Tento zákon umožňuje poslání zločinců původem z Číny zpět do své rodné země. To by mohlo znamenat, že by mohli být ohroženi političtí disidenti nebo aktivisté podporující civilní práva, kteří mají konflikt s čínskou vládou. Zákon o vydávání není jediným narušením hongkongské autonomie Čínou, došlo také k zákazu strany podporující nezávislost Hong Kongu, nebo ke stíhání vůdců protestních skupin. (Li, Zhong 2019) Evropská unie v reakci na hongkongské protesty proti zavedení zákona o vydávání vydala prohlášení: „*Evropská unie sdílí mnoho obav týkajících se navrhovaných reforem o vydávání, které předala vládě.*“ (Kocijancic 2019) EU také navrhuje hongkongskému parlamentu, aby se v ohledně tohoto problému zapojil do dialogu s občany. (Kocijancic 2019)

Tiskový mluvčí čínského Ministerstva zahraničí poté řekl „*(...) je dodržována politika ‚jedna země, dva systémy‘ a Hongkong má vysoký stupeň autonomie, která je dodržována. (...) Hongkong je správní jednotkou Číny a jeho záležitosti spadají pod vnitřní záležitosti Číny.*“ (FMPRC 2019b) Dodal, že Čína je odhodlaná chránit svrchovanost Hongkongu jeho bezpečnostní a rozvojové zájmy, ale také hájit jeho prosperitu a stabilitu. (FMPRC 2019b)

5.3 Vliv norem na situaci v Číně

Od roku 1995 se postoj EU k Číně značně proměnil. Z počátku byla Unie aktivnější v postoji ke změně lidských práv na území Číny, přičemž nyní zaujímá spíše pasivní postoj. Důvodem této změny v chování EU ve vztahu k Číně je nedostatek sledovaných pokroků v čínské lidskoprávní politice. (Michalski, Pan 2017: 60) Další jistou příčinou je upřednostňování obchodních vztahů mezi EU a Čínou. Španělsko je jedním z členských států, který se výrazně angažuje v hospodářských vztazích s Čínou (například i nedávným podepsáním Memoranda o porozumění) a jen velmi tiše kritizuje lidskoprávní situaci v Tibetu, Xinjiangu či Tchaj-wanu. Například Dalajláma při svých návštěvách Španělska nebyl nikdy přijat žádnou oficiální autoritou. Na jednu stranu je přesvědčeno, že dlouhodobá spolupráce s Čínou v otázce lidských práv přinese pozitivní výsledky, ale na stranu druhou je španělská politika vůči Číně mnohem více ovlivněna obchodními vztahy než otázkou lidských práv. (Esteban 2016: 384)

Česká republika je součástí spolupráce 16+1, která jí umožňuje prohloubit bilaterální vztahy s ČLR. (Velvyslanectví ČR v Pekingu 2019a) Také se podílí na Belt and Road Initiative¹⁵, která má za úkol propojení obchodních vztahů mezi Čínou a ostatními státy, ČR se do tohoto projektu zapojila v roce 2015 podepsáním Memoranda o porozumění. (Velvyslanectví ČR v Pekingu 2019b) Obchodní příležitosti jsou ve vztahu k Číně pro Česko velmi důležité, což jde vidět i na působnosti českých firem v ČLR jako je Škoda Auto, Home Credit, RAVAK atd. (MPO 2015)

Mezi země, které jsou ve vztahu k Číně skeptičtější patří například Německo. Tento přístup se v Německu projevil teprve před dvěma lety a je založen na předpokladu, že ČLR nerozšiřuje do Evropy jen svou ekonomiku, ale snaží se prosadit i vlastní globální agendu. Němečtí politici se dokonce rozhodli na snížení investic do bezpečnostních odvětví – energetické zásoby, železnice a digitální infrastruktura. (Sauerbrey 2019)

Evropská unie a její jednotliví členové mají navíc často v otázce bilaterálních vztahů s Čínou odlišný názor, což je při přesvědčování Číny k reformování lidských práv nežádoucí. V posledních měsících se tedy EU snaží o sjednocení postoje svých členů zejména kvůli silnému čínskému vlivu v mezinárodním prostředí. Tuto otázku

¹⁵ Belt and Road Initiative je projekt, který má propojit Asii, Afriku a Evropu budováním infrastruktury a vytvořením nové „Hedvábné stezky“. První část iniciativy se zaměřuje na budování pozemní infrastruktury (silnice, železnice, ...) a druhá část se orientuje na rozvoj námořních dopravních tras. (Velvyslanectví ČR v Pekingu 2019b)

projednávala s čínským generálním tajemníkem Angela Merkelová (německá kancléřka), Emmanuel Macron (prezident Francie) a Jean-Claud Juncker (prezident Evropské komise). (Sinopsis 2019)

Evropská komise v návaznosti na toto jednání vydala dokument obsahující deset bodů, které určují společný postup EU vůči Číně. Požadavky zahrnovaly přísnější kontrolu zahraničních investic do zemí Unie. Komise také doporučila bližší spolupráci v oblasti lidských práv, ochrany životního prostředí atd., Čína byla Evropskou komisí označena jako „ekonomický rival“.¹⁶ Jedním z hlavních rozporů mezi členskými státy Evropské unie je, že část zemí vidí ve vztahu s Čínou mnohé obchodní příležitosti, kdežto pro druhou část zemí představuje Čína budoucího hegemona, který se snaží o přeměnu mezinárodního řádu. Čína mezitím s některými státy Evropské unie uzavírá bilaterální dohody 16+1, kterými si na svou stranu získává chudší členy Evropské unie. Debaty ohledně potřeby jednoty členských zemí Evropské unie vyvolala Itálie poté, co se otevřeně připojila k čínskému projektu Belt and Road Initiative podpisem Memoranda o porozumění. Přiklonění Itálie k této iniciativě může být pro některé evropské státy impulsem k podpoře tohoto projektu, který Evropská unie kritizuje. (Sinopsis 2019)

Evropská unie blíže hodnotí i bezpečnostní otázky spojené s výstavbou datových sítí 5G. Poté, co USA zakázala produkty firmy Huawei byla ke stejnému kroku vybídnutá i EU, důvodem jsou obavy o sdílení citlivých dat společností Huawei s čínskou vládou. To se také pojí s existencí čínského zákona, který nařizuje čínským firmám spolupracovat s tajnými službami. Unie pracuje na zhodnocení rizika na celoevropské úrovni a také na návrzích opatření, která by posílala bezpečnost 5G sítí. (ČTK 2019)

Na tomto příkladu je vidět, že postoj členských zemí k Číně není zcela jednotný a pokud se státy Evropské unie nesjednotí, bude těžké docílit změn v čínském systému. Aby došlo k reformě lidských práv, nesměly by některé členské státy být tolik orientované na obchodování s Čínskou lidovou republikou. Čínští představitelé se nadále vyhýbají naplňování doporučení, které od Unie dostali již v roce 1998. Samotná Čína dosavadní proměny v lidskoprávní politice nepovažuje za důsledek jednání či nátlaku

¹⁶ Dokument vydala Evropská komise pod názvem EU-China – A strategic outlook: <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf> (European Commission 2019c)

Evropské unie, ale změny vnímá především jako vnitřní reformy. (Michalski, Pan 2017: 59-60)

Společně s nátlakem mezinárodních organizací se Evropské unii podařilo docílit propouštění Čínou neprávem uvězněných osob. EU soustavně naléhala například na propuštění manželky laureáta Nobelovy ceny míru, Liu Xia, z domácího vězení. (European Parliament 2017) O její propuštění se především zasloužila německá kancléřka Angela Merkelová. Liu Xia se po propuštění vydala do Evropské unie a v současnosti pobývá v Německu. (Perlez, Johnson 2018) Vliv Evropské unie a jejích členských států se ale naposledy výrazně projevil po roce 1989, kdy, jak již bylo zmíněno dříve, Čína na nátlak mezinárodních organizací a EU podepsala dílčí smlouvy OSN a vydala první bílou knihu, do které implementovala základní zásady lidských práv.

5.3.1 Evropská unie a trest smrti v Číně

Evropská unie se v Číně také snaží docílit zrušení trestu smrti. Stovky lidí ročně jsou k tomuto trestu odsouzeni. Přesný počet popravených ale znám není, neboť je považován za státní tajemství. Dle odhadů bylo v Číně za rok 2018 popraveno nejméně 690 občanů. (Amnesty International 2019) Evropská unie se snaží změnit pohled na trest smrti v mezinárodním prostředí svou angažovaností v Číně. Snaží se o zrušení trestu smrti prostřednictvím dialogů, prohlášení Evropského parlamentu nebo delegací. Evropská unie upozorňuje na nutnost propuštění náhodně zadržovaných lidí, především praktikantů Falun Gongu. (European Parliament 2019c) V roce 2013 vydal Evropský parlament rezoluci ohledně sběru orgánů představitelů Falun Gongu, ve kterém vyzvala všechny členské státy k odsouzení těchto praktik a k šíření povědomí o této problematice. V rezoluci se také vyjádřila k nelidskému zacházení se členy této skupiny a k jejich mučení. (European Parliament 2013)

Čína od počátku dialogů o zrušení trestu smrti s EU odmítala přistoupit k jeho zrušení. Evropská unie se snažila domluvit čínským představitelům, aby byl trest smrti zařazen pouze při nejzávažnějších kriminálních činech. Čína tento návrh odmítla s tím, že už taková opatření v zemi mají. (Kinzelsbach 2014: 48)

Ke zrušení trestu smrti mělo napomoci i zbrojní embargo, nicméně skutečnost, že k jeho vykonávání v Číně stále dochází, naznačuje, že je v tomto ohledu neúspěšné. Evropská unie tedy v otázce trestu smrti nedosáhla svých cílů a vliv na čínskou politiku její kroky neměly. Přesto se Evropské unii v určitých aspektech daří působit na její

politiku, ačkoliv s rostoucím vlivem Číny v mezinárodním prostředí se tento úkol stává těžším. Nemůžeme ale přehlédnout vliv Evropské unie na podpis a ratifikaci některých dílčích smluv OSN Čínou v průběhu 20. století, vliv na vznik první bílé knihy, která implementovala do čínského systému základní lidská práva, anebo její vliv na propouštění neprávem zadržených osob. Evropská unie tedy třetí kritérium Iana Mannerse naplňuje, i když její vliv není nijak markantní. Díky naplnění všech tří podmínek, které uvádí Ian Manners, může být Evropská unie ve vztahu k Číně a její lidskoprávní politice, označena za normativní mocnost.

Závěr

První část bakalářské práce na téma „Evropská unie v problematice porušování lidských práv v Číně“ byla zaměřena na vymezení pojmu lidská práva, informovala o současné situaci porušování lidských práv v Číně, zaměřila se i na otázku porušování lidských práv v regionech jako je Tibet a Xinjiang. Také bylo představeno pojetí lidských práv Evropskou unií, její přesvědčení a priority v této oblasti. Práce představila konkrétní programy EU, zabývající se porušováním lidských práv, a nastínila unijní možnosti k ovlivnění lidskoprávní situace v třetích zemích.

Druhá část práce byla více analytická a využila teoretického rámce „Evropa, jako normativní mocnost“ od Iana Mannerse. Autor této teorie předpokládá, že Evropská unie v mezinárodním prostředí používá spíše normativní moci, nežli vojenské nebo civilní. Nejdříve je analyzováno chování Evropské unie ve vztahu ke všem státům. Podle Iana Mannerse musí EU splňovat tři podmínky (prosazování legitimních norem, konání za účelem jejich rozšíření a vliv norem na mezinárodní aktéry), aby mohla být považována za normativní mocnost. Práce následně na příkladech dokázala, že se EU v mezinárodním prostředí opravdu chová jako normativní mocnost. Dále je tento koncept vztažen konkrétně na vztah Číny a EU v oblasti lidských práv. Na základě podmínek pro naplnění tohoto teoretického konceptu jsou analyzovány jednotlivé kroky EU vůči Číně, díky kterým analýza dokázala, že se Evropská unie ve vztahu k Číně chová taktéž, jako normativní mocnost, ačkoli výsledky kroků, které Evropská unie podniká, nejsou velké. Analýza se zabývala například zbrojním embargem, které Evropská unie na Čínu uvalila po protestech na náměstí Nebeského klidu v roce 1989, které stále trvá a má zamezit porušování lidských práv a represím. Ovšem vzhledem k tomu, že jsou v Číně dále soustavně porušována lidská práva a je zde nadále užíváno násilí vůči odpůrcům režimu, je zřejmé, že embargo svůj úkol nenaplňuje. Zejména za to může nejednotný výklad této sankce členskými zeměmi EU. Práce se také zaměřila na otázku zrušení zbrojního embarga vůči Číně. Také byl analyzován postoj EU k situacím v Tibetu, Xinjangu ale také v Hongkongu, byl rozebrán i postoj EU v otázce vykonávání trestu smrti v Číně. Byly prezentovány vyjádření Evropské unie k situacím v Číně, především byl rozebrán Lidskoprávní dialog, který mezi sebou tyto dva aktéři vedou od roku 1995.

Práce v průběhu analýzy zodpověděla na v úvodu položené výzkumné otázky. Na příkladech ukázala, že porušování lidských práv v Číně má na celkový vztah mezi Čínou a EU jen malý vliv, jelikož jediné omezení, které Evropská unie prosadila je zbrojní embargo, které členské státy mohou v určitých oblastech obcházet. Žádné další sankce, které by napomohly docílit potřebných změn v lidských právech, EU na Čínu neuválila. Navíc například ekonomické sankce nepřichází v úvahu, vzhledem k tomu, jak velkými obchodními partnery Evropská unie s Čínou jsou. Také byla zodpovězena otázka týkající se změny čínské politiky v reakci na kroky EU. Bylo prokázáno, že k větším změnám v Číně došlo po mezinárodním tlaku (kterého se účastnila i EU) po roce 1989, kdy ČLR podepsala některé dílčí smlouvy OSN a vydala první bílou knihu, do které implementovala lidská práva. V současné době má Evropská unie vliv na politiku Číny mnohem menší, její vliv je spojen s propouštěním neprávem zadržovaných vězňů, kteří jsou díky trpělivosti EU nakonec propuštěni. Oslabení vlivu Evropské unie je spojeno především s rostoucí mocí Číny v mezinárodním prostředí a upřednostňováním obchodních vztahů některými státy EU na úkor dodržování lidských práv v ČLR. Práce přinesla ukázkou pohledů států, které s Čínou spíše sympatizují, aby s ní upevnily bilaterální vztahy a prohloubily jejich obchodní partnerství. Na druhé straně představila pohledy členských států EU, které jsou k Číně více skeptické, zejména protože se z Číny začíná stávat globální hegemon, který se snaží udávat pravidla, spíše než následovat ta zavedená. Tímto je zodpovězena i poslední výzkumná otázka a to, zda jsou členské státy v postoji k Číně jednotné. Na příkladech Itálie a Německa bylo potvrzeno, že státy jednotný pohled na vztah s Čínou nemají.

Zdroje

Literatura:

Angle, Stephen. 2002. *Human Rights and Chinese Thought*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bartels, Lorand. 2005. *Human Rights and Democracy Clauses in the EU's International Agreements*. Brussels: European Parliament

Bartels, Lorand. 2014. *The European Parliament's Role in Relation to Human Rights in Trade and Investment Agreements*. Belgium: European Parliament

Corrandini, Katie. 2009. *Uyghurs under the Chinese State: Religious Policy and Practice in China*. Human Rights and Human Welfare. University of Denver. 29-31. Dostupné na: <https://www.du.edu/korbel/hrhw/researchdigest/china/China.pdf> (12.3.2019)

Deklerck, Stijn. 2004. Human Rights in China: Tradition, Politics, and Change. *Studia Diplomatica* vol. 56, Č. 6, 53-108. Dostupné na: http://www.dhdi.free.fr/recherches/droithomme/articles/deklerckchinarights.htm#_ftn1 (11.3.2019)

Esteban, Mario. 2016. Spain's Relations with China: Friends but not Partners. *Chinese Political Science Review*, vol. 1. 373-386. Dostupné na: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs41111-016-0019-x.pdf> (13.6.2019)

Gerloch, Aleš. 2013. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Goodman, David. 1994. *Deng Xiaoping and the Chinese Revolution*. New York: Routledge

Hachez, Nicolas. 2015. „Essential Elements“ Clauses in EU Trade Agreements Making Trade Work in a Way that Helps Human Rights? *Cuadernos Europeos de Deusto*, č. 53, 81-106

Huang, Eric Ting-Lun. 2003. Taiwan's Status in a Changing World: United Nations Representation and Membership for Taiwan. *Annual Survey of International and Comparative Law*: Vol. 9, článek 4. 55-99. Dostupné na:

<https://digitalcommons.law.ggu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1072&context=annlsurvey> (12.5.2019)

Joseph, William. 2014. *Politics in China. An Introduction*. New York: Oxford University Press

Kerns, Ann. 2011. *Who Will Shout if not Us? Student Activists and the Tiananmen Square Protest, China 1989*. Minneapolis: Twenty-First Century Books

Kinzelbach, Katrin. 2014. *The EU's Human Rights Dialogue with China: Quit Diplomacy and its Limits*. London: Routledge

Manners, Ian. 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies* vol. 40. č.2., 235-258.

Myšička, Stanislav. 2014. *John Rawls a teorie mezinárodní spravedlnosti*. Politologická řada; svazek č. 46. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Pan, Zhongqi, Michalski, Anna. 2017. *Unlikely partners? China, the European Union and the Forging of a Strategic Partnership*. Singapore: Palgrave MacMillan

Pan, Zhongqi. 2012. *Conceptual Gaps in China – EU Relations*. Hampshire: Palgrave MacMillan Press LTD

Puskas, Ioana. 2009. Re-thinkong „Normative Power Europe“ from a Historical Perspective: Non-European Integration and the „Normative Shift“. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, Vol. 8, No. 3

Shchukin, Vladislav. 2009. *Uighurs in Xinjiang: A General Assessment of the Roots of Unrest*. Human Rights and Human Welfare. University of Denver. 178-180. Dostupné na: <https://www.du.edu/korbel/hrhw/researchdigest/china/China.pdf> (12.3.2019)

Slote, Walter, DeVos, George. 1998. *Confucianism and the Family*. New York: State University of New York Press

TCHRD. 2017. *Human Rights Situation in Tibet. Annual Report 2017*. Dostupné na: <https://drive.google.com/file/d/1ovsPAHsWapNUZhBw6KVvaeGqT16gk6cF/view> (12.3.2019)

Wang, Jianwei, Weiqing, Song. 2016. *China, The European Union, and the International Politics of Global Governance*. New York: Palgrave Macmillan

Weatherley, Robert. 1999. *The Discourse of Human Rights in China: Historical and Ideological Perspectives*. Houndmills: Palgrave MacMillan Press LTD

Wong, Reuben. 2013. The issue of Identity in the EU-China Relationship. *Politique Européenne*, č. 39. 158-185. Dostupné na: <https://www.cairn.info/revue-politique-europeenne-2013-1-page-158.htm> (12.6.2019)

Prameny:

Action on Armed Violence. 2018. *UK arms exports to China*. Dostupné na: <https://aoav.org.uk/2018/uk-arms-sales-to-china/> (12.6.2019)

Agence France-Presse. 2019. EU team visits China's Xinjiang region to gather evidence on re-education camps. *South China Morning Post*. Dostupné na: https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/2184008/eu-team-visits-chinas-restive-xinjiang-region-gather-evidence?fbclid=IwAR2xDvixT4EZszeYLn4haqy80V_dUIaLOqOUTXIqjvvAxpFUHSlhtNoZBs (14.6.2019)

Amnesty International. 2007. *Číňané platí vysokou daň za ekonomický zázrak*. Dostupné na: <https://www.amnesty.cz/news/1109/cinane-plati-vysokou-dan-za-ekonomicky-zazrak> (12.3.2019)

Amnesty International. 2016-2017. *Čína*. Dostupné na: <https://www.amnesty.cz/cina> (30.5.2015)

Amnesty International. 2018. *China 2017/2018*. Dostupné na: <https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/china/report-china/> (15.5.2019)

Amnesty International. 2019. *Death penalty in 2018: Facts and figures*. Dostupné na: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/04/death-penalty-facts-and-figures-2018/> (12.6.2019)

Asociace Falun Gong České republiky. Dostupné na: <https://www.falungong.cz/o-falun-gongu/o-falun-gongu/> (12.3.2019)

BBC. 2014. *Why is there tension between China and the Uighurs?* Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-26414014> (12.3.2019)

Bumiller, Elisabeth. 2005. Bush in Europe: Brussels Talks; Bush Says Europe Should not Lift China Arms Ban. *The New York Times*. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2005/02/23/washington/bush-in-europe-brussels-talks-bush-says-europe-should-not-lift.html> (18.6.2019)

CDK. 2018a. *Čína*. Euroskop. Dostupné na: <https://www.euroskop.cz/9120/sekce/cina/> (30.5.2019)

CDK. 2018b. *Lidská práva*. Euroskop. Dostupné na: <https://www.euroskop.cz/679/sekce/lidska-prava/?ulozit=1> (8.3.2019)

ČT24. 2018. *Čína známkuje chování lidí na internetu. Ted' je systém dobrovolný, bude povinný*. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2458294-cina-znamkuje-chovani-lidi-na-internetu-ted-je-system-dobrovolny-bude-povinsky> (12.3.2019)

ČTK. 2014. *Nechceme samostatný Tibet, podepsal Číně za Čechy Zaorálek*. Dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nehceme-samostatny-tibet-podepsal-cine-za-cechy-zaoralek/r~c2fa4f8ccf6611e3b3cb002590604f2e/> (30.5.2018)

ČTK. 2019. *Obavy z čínské firmy Huawei jsou podle Evropské komise na místě. Chce proto vyhodnotit rizika*. iRozhlas. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/huawei-kyberbezpecnost-evropska-komise-unie-cina-5g-data_1903262155_och (19.6.2019)

EEAS. 2016a. *About the European External Action Service (EEAS)*. Dostupné na: https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Feeas.europa.eu%2Fheadquarters%2Fheadquarters-homepage%2F82%2Fabout-european-external-action-service-eeas_en%3Ffbclid%3DIwAR0x93J_z9Qw7pMUUrIXHjgH2ByZ_N16IfK9lVmOXwh4CiGxLUCXVQa5BjI&h=AT3shg1ahXkcf4Hoem1euiGfZFc5VDExk7_8CvUmKAGUsE8f-H5XokkOUCUkMX8wcYI7SN_Z-BgE62l3DV1hNdqwZEPkD5mh47KgLoNoKjM1u-ss92nd2n9n9NUihAs78B-KVXLOQdjbRBU (14.6.2019)

EEAS. 2016b. *Taiwan and the EU*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/delegations/taiwan_en/2000/Taiwan%20and%20the%20EU (13.6.2019)

EEAS. 2016c. *About the EU Delegation in China*. https://eeas.europa.eu/delegations/china_es/15390/About%20the%20EU%20Delegation%20in%20China (30.5.2019)

EEAS. 2018a. *Statement on an execution carried out in Thailand*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/46796/Statement%20on%20an%20execution%20carried%20out%20in%20Thailand (12.6.2019)

EEAS. 2018b. *Speech on behalf of the High Representative/Vice President Federica Mogherini at the European Parliament urgency debate on „Mass arbitrary detention of Uyghurs and Kazakhs in Xinjiang Uyghur Autonomous Region“*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/51670/speech-behalf-high-representativevice-president-federica-mogherini-european-parliament-urgency_en?fbclid=IwAR2lqRLzmxrzZZTyObW2eJXvHfNBSff6Ly5GEmNiHfooDnPXlFu2uyKmeZE (14.6.2019)

EEAS. 2019a. *Statement by the Spokesperson on the recent executions of two juvenile offenders in Iran*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/61815/statement-spokesperson-recent-executions-two-juvenile-offenders-iran_en (12.6.2019)

EEAS. 2019b. *Local EU Statement on the death penalty*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/delegations/council-europe_en/61518/Local%20EU%20Statement%20on%20the%20death%20penalty (30.5.2019)

EEAS. 2019c. *The European Union and China held their 37th Human Rights Dialogue*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/60545/european-union-and-china-held-their-37th-human-rights-dialogue_en (29.5.2019)

EHS. 1957. *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. Dostupné na: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf (12.6.2019)

EU Sanctions Map. 2019a. Dostupné na: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main?search=%7B%22value%22:%22Belarus%22,%22searchType%22:%7B%22id%22:1,%22title%22:%22regimes,%20persons,%20entities%22%7D%7D> (11.6.2019)

EU Sanctions Map. 2019b. *China*. Dostupné na: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/10/?search=%7B%22value%22:%22china%22,%22searchType%22:%7B%22id%22:1,%22title%22:%22regimes,%20persons,%20entities%22%7D%7D&checked=10>

EUbusiness. 2019. *Spanish EU presidency mulls lifting China arms embargo*. Dostupné na: <https://www.eubusiness.com/news-eu/china-arms-embargo.2f5> (13.6.2019)

European Commission. 2019a. *Human rights. International Cooperation and Development*. Dostupné na: https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/human-rights-and-governance/human-rights_en (8.3.2019)

European Commission. 2016. *Conditions for membership*. Dostupné na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership_en (13.6.2019)

European Commission. 2019b. *Chapters of the aquis*. Dostupné na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis_en (13.6.2019)

European Commission. 2019c. *EU-China – A strategic outlook*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf> (17.6.2019)

European Council. 1989. Commission on Human Rights. *Report of the Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities on its Forty-First Session*. E/CN.4/1990/2, resolute 1989/5. Dostupné na: https://www.consilium.europa.eu/media/20589/1989_june - madrid_eng_.pdf (12.5.2019)

European Parliament. 2013. *Joint Motion for a Resolution on organ harvesting in China (2013/2981(RSP))*. Dostupné na:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P7-RC-2013-0562+0+DOC+XML+V0//EN> (19.6.2019)

European Parliament. 2017. *Join Motion for a Resolution on the cases of Nobel laureate Liu Xiaobo and Lee Ming-che.* (2017/2754(EPS)). Dostupné na: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RC-8-2017-0459_EN.html (15.6.2019)

European Parliament. 2018a. *EU sanctions: A key foreign and security policy instrument.* Dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621870/EPRS_BRI\(2018\)621870_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/621870/EPRS_BRI(2018)621870_EN.pdf) (12.6.2019)

European Parliament. 2019a. *Death penalty: key facts about the situation in Europe and the rest of the world.* Dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20190212STO25910/death-penalty-in-europe-and-the-rest-of-the-world-key-facts> (30.5.2019)

European Parliament. 2019b. *Saudi Arabia: DROI Chair Antonio Panzeri strongly condemns mass executions.* Dostupné na: <http://web.archive.org/web/20190502021728/http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20190426IPR43445/saudi-arabia-droi-chair-antonio-panzeri-strongly-condemns-mass-executions> (12.6.2019)

European Parliament. 2019c. *European Parliament resolution of 18. April 2019 on China, notably the situation of religious and ethnic minorities (2019/2690(RSP)).* RC-B8-0255/2019. Dostupné na: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0422_EN.html (14.6.2019)

Euroskop. 2019a. *Smluvní vztahy EU a třetích zemí.* Dostupné na: <https://www.euroskop.cz/203/sekce/smluvni-vztahy-eu-a-tretich-zemi/> (30.5.2019)

Euroskop. 2019b. *Předvstupní pomoc.* Dostupné na: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/> (30.5.2019)

Evropská komise. 2017. *Často kladené dotazy týkající se vztahů mezi EU a Čínou.* Brusel. MEMO/16/2258. Dostupné na: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-2258_cs.pdf](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2258_cs.pdf) (19.6.2019)

Evropská rada. 2012. *Rozhodnutí Rady 2012/642/SZBP ze dne 15. října 2012 o omezujících opatřeních vůči Bělorusku*. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02012D0642-20180224&from=EN> (11.9.2016)

Evropská rada. 2018. *EULEX Kosovo: nová úloha mise EU na podporu právního státu*. <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/06/08/eulex-kosovo-new-role-for-the-eu-rule-of-law-mission/> (30.5.2019)

Evropská rada. 2019. *Sankce: jak a kdy EU přijímá omezující opatření*. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/sanctions/> (8.3.2019)

Evropská unie. 1992. *Smlouva o Evropské unii*. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF (12.6.2019)

Evropská unie. 2012. *Listina základních práv Evropské unie*. 326-407

Evropská unie. 2013. *EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation*. 1-16. Dostupné na: http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf (30.5.2019)

Evropská unie. 2016. *Sdílená vize, společný postup: silnější Evropa*. 1-37. Dostupné na: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/eugs_cz_version.pdf (10.6.2019)

Evropská unie. 2017. *Rámcová dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Mongolskem na straně druhé*. 7-35. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1209\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1209(01)&from=PL) (11.6.2019)

Evropský parlament. 2019. *Delegace Evropského parlamentu*. Dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/organisation-and-rules/organisation/delegations> (30.5.2019)

FMPRC. 2003. *China's EU Policy Paper*. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/ceupp_665916/t27708.shtml (12.6.2019)

FMPRC. 2019a. *China and the European Union (EU) Hold the 37th Human Rights Dialogue*. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/xos_664404/xwlb_664406/t1652048.shtml (18.6.2019)

FMPRC. 2019b. *Foreign Ministry Spokesperson Greg Shuang's Remarks on Hongkong Legislative Amendment*. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2535_665405/t1672523.shtml (19.6.2019)

Freedom House. 2018. *Belarus*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/belarus> (11.6.2019)

Freedom House. 2019. *China*. Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/china> (11.6.2019)

GFP. 2019. *European Union Powers Ranked by Military Strength*. Dostupné na: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing-european-union.asp> (11.6.2019)

Godement Francois. 2010. *Again, the China arms embargo issue. Euroepan Council on Foreign Relations*. Dostupné na: https://www.ecfr.eu/article/commentary_once_again_the_china_arms_embargo_issue_godement (12.6.2019)

Grimmett, Richard, Papademetriou, Theresa. 2005. *CRS Report for Congress. European Union's Arms Control Regime and Arms Exports to China: Background and Legal Analysis*. Dostupné na: <https://www.globalsecurity.org/military/library/report/crs/rl32785.pdf> (18.6.2019)

Human Rights Watch. 2018. *China events of 2018*. Dostupné na: <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/china-and-tibet> (18.5.2019)

CHRD. 2019. *Defending Rights in a „No Rights Zone“. Annual Report on the Situation of Human Rights Defenders in China (2018)*. Dostupné na: <https://www.nchrd.org/2019/02/2018-hrd-report-statement/> (15.5.2019)

International Campaign for Tibet. 2019. *Europe*. Dostupné na: <http://savetibet.org/advocacy/europe/> (14.6.2019)

Kocijancic, Maja. 2019. Statement by the Spokesperson on the ongoing protests against the proposed extradition reforms in Hong Kong. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/delegations/hong-kong/64036/statement-spokesperson-ongoing-protests-against-proposed-extradition-reforms-hong-kong_en (14.6.2019)

Li, Fion, Zhong, Carol. 2019. Everything Xou Need to Know About the Extradition Bill Rocking Hong Kong. *Washington Post*. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/business/everything-you-need-to-know-about-the-extradition-bill-rocking-hong-kong/2019/06/11/12a7907c-8c26-11e9-b6f4-033356502dce_story.html?noredirect=on&utm_term=.b6044afc4e8a (14.6.2019)

Marques, David. 2019. *The EU, China, and human rights in Xinjiang: Time for a new approach*. Dostupné na: https://www.ecfr.eu/article/commentary_the_eu_china_and_human_rights_in_xinjiang_time_for_a_new_approac?fbclid=IwAR2KYAvRWs5jUz_kCSxyWea9P-XeipH2xIhejo_J9BEXq5RjWurpGO4_CT4 (14.6.2019)

MERCOSUR. 2019. About MECOSUR. Dostupné na: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-in-brief/> (30.5.2019)

Mission of the People's Republic of China to the European Union. 2018. China's Policy Paper on the European Union. Dostupné na: <http://www.chinamission.be/eng/zywj/zywd/t1623330.htm> (12.6.2019)

MPO. 2015. *Nová etapa pro česko-čínské vztahy*. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-obchod-dle-teritorii/asie-australie-a-tichomori/nova-etapa-pro-cesko-cinske-vztahy--155778/> (18.6.2019)

MZV. 2012. Evropský rozvojový fond (EDF). Dostupné na: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/eu/evropsky_rozvojovy_fond_edf.html (30.5.2019)

MZV. Nedatováno. Obecné otázky týkající se trestu smrti: revidované a aktualizované znění. Dostupné na: https://www.mzv.cz/file/432203/Trest_smrti.pdf (30.5.2019)

NTI. 2004. *European Union and the Arms Ban on China*. Dostupné na: <https://www.nti.org/analysis/articles/european-union-and-arms-ban-china/> (17.6.2019)

OSN. 1966. *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*. New York. Dostupné na: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf> (13.6.2019)

Perlez, Jane, Johnson, Ian. 2018. How Germany Won Freedom for the Widow of China's Most Famous Dissident. *New York Times*. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/07/11/world/asia/germany-china-liu-xia-liu-xiaobo-dissidents.html> (15.6.2019)

Rada Evropské unie. 2018. *Dokument 5664/18 Rady Evropské unie. Pokyny k provádění a vyhodnocování omezujících opatření (sankcí) v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU*. Dostupné na: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/cs/pdf> (8.3.2019)

Reuters. 2008. *China says Sarkozy to pay price for meeting Dalai Lama*. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-china-france-idUSTRE4B70LF20081208> (14.6.2019)

Sauerbrey, Anna. 2019. Germany's China Problem. *The New York Times*. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2019/01/17/opinion/germanys-china-problem.html> (18.6.2019)

Sinopsis. 2019. *Hledá se společná politika EU vůči ČLR (zn.: Těžko)*. Dostupné na: <https://sinopsis.cz/hleda-se-spolecna-politika-eu-vuci-clr-zn-tezko/> (14.6.2019)

Švec, Michael. 2016. Před schůzkou dalajlámy s Hermanem byl na koberečku český velvyslanec v Pekingu. *Aktuálně.cz*. Dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/pred-schuzkou-dalajlamy-s-hermanem-byl-na-koberecku-velvysla/r~3f543dbe96c411e6af6e002590604f2e/> (14.6.2019)

Tibet Interest Group. 2019. *Tibet Interest Gorup*. Dostupné na: http://tibetinterestgroup.eu/?fbclid=IwAR0LntH43fn9w3GSV3K94I3Q1OMHvNauPtdY2-6LEQd_R-ejclh_kgjeZNw (14.6.2019)

Tibet Policy. 2012. *European Parliament Resolutions on Tibet and/or Human Rights in China*. Dostupné na: http://www.tibetpolicy.eu/european-parliament-resolutions-2000-2019/?fbclid=IwAR0LntH43fn9w3GSV3K94I3Q1OMHvNauPtdY2-6LEQd_R-ejclh_kgjeZNw (14.6.2019)

Trading Economics. 2017. Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/> (12.6.2019)

U.S. Department of State. 2016. *U.S. Relations With Taiwan*. Dostupné na: <https://2009-2017.state.gov/r/pa/ei/bgn/35855.htm> (13.6.2019)

Velvyslanectví ČR v Pekingu. 2019a. *16+1*. Dostupné na: https://www.mzv.cz/beijing/cz/politika/vzajemne_vztahy/x16_1/index.html (18.6.2019)

Velvyslanectví ČR v Pekingu. 2019b. *Belt and Road Initiative*. Dostupné na: https://www.mzv.cz/beijing/cz/politika/vzajemne_vztahy/obor/index.html (14.6.2019)

Všeobecná deklaráce lidských práv. 1948. New York. Dostupné na: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/czc.pdf (18.5.2019)

WTO. 2019. *The European Union and the WTO*. Dostupné na: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm (30.5.2019)

Xiao, Qian. 2019. Xinjiang, what a wonderful place. *The Jakarta Post*. Dostupné na: <https://www.thejakartapost.com/academia/2018/09/25/xinjiang-what-a-wonderful-place.html> (19.6.2019)

Xin, Chunying. 1995. A Brief History of the Modern Human Rights Discourse in China. *Carnegie Council*. New York. Dostupné na: https://www.carnegiecouncil.org/publications/archive/dialogue/1_03/articles/515 (11.3.2019)

Zuna, Pavel, Novák, Jiří. 2019. 10. 3. *1959 Den povstání v Tibetu*. Dostupné na: <https://www.slavne-dny.cz/episode/568287/den-povstani-v-tibetu-10-brezen> (18.5.2019)

Přílohy

Příloha č.1: Tabulka s články 3 až 18 Všeobecné deklarace lidských práv

3.	Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.
4.	Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo v nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.
5.	Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému ponižujícímu zacházení nebo trestu.
6.	Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému ponižujícímu zacházení nebo trestu.
7.	Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou zákonnou ochranu bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci.
8.	Každý má právo, aby mu příslušné vnitrostátní soudy poskytly účinnou ochranu proti činům porušujícím základní práva, jež jsou mu přiznána ústavou nebo zákonem.
9.	Nikdo nesmí být svévolně zatčen, zadržen nebo vyhoštěn.
10.	Každý má stejné právo, aby byl řádně a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, pokud jde o určení jeho práv a povinností nebo o jakékoli trestní obvinění proti němu.
11.	1. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo být považován za nevinného, pokud není prokázána jeho vina ve veřejném řízení, v němž mu byly zajištěny veškeré možnosti obhajoby. 2. Nikdo nesmí být odsouzen pro čin nebo opominutí, které v době, kdy byly spáchány, nebyly trestné podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva. Rovněž nesmí být uložen trest těžší, než jakého bylo možno použít v době, kdy byl trestný čin spáchán.

12.	Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.
13.	1. Každý má právo na svobodu pobytu a na volbu bydliště uvnitř určitého státu. 2. Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.
14.	Každý má právo v jiných zemích hledat a požívat tam azyl před pronásledováním.
15.	1. Každý má právo na státní příslušnost. 2. Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.
16.	Muži i ženy, jakmile dosáhli plnoletosti, mají právo, bez jakéhokoli omezení z důvodu příslušnosti rasové, národnostní nebo náboženské, uzavřít sňatek a založit rodinu. Pokud jde o manželství, mají za jeho trvání i při jeho rozvázání stejná práva. Sňatky mohou být uzavřeny pouze se svobodným a plným souhlasem nastávajících manželů. Rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu.
17.	Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými. Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku.
18.	Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; toto právo zahrnuje v sobě i volnost změnit své náboženství nebo víru, jakož i svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo v soukromí, vyučováním, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou a zachováním obřadů.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě: Všeobecné deklarace lidských práv 1948:

čl. 3–18.